

Update arbeidsmarktbenadering & factsheet zorg

Eindrapport | December 17 2021

In opdracht van

Provincie Oost-Vlaanderen
Gouvernementstraat 1
9000 Gent

Deze studie werd uitgevoerd door:

Marieke Carpentier
Emma De Rouck

Jozef II-straat 40 B1
1000 Brussel

T: +32 2 282 17 10
info@ideaconsult.be

www.ideaconsult.be

IDEA
CONSULT *thinking ahead*

member of
IDEA GROUP

Inhoudsopgave

1 /	Context en opdracht	2
2 /	Tewerkstelling in de sector	4
3 /	Vraagzijde: Aantal vacatures	4
	3.1. Huidige situatie	4
	3.2. Evolutie in het aantal vacatures	5
	3.3. Conclusie vraagzijde	10
4 /	Aanbodzijde: Instroom en uitstroom	11
	4.1. Instroom: Ingeschreven studenten en zij-instroom	11
	4.2. Uitstroom: Ouderdom en andere uitstroom	16
	4.3. Conclusie aanbodzijde	19
5 /	Evolutie het aantal zorgbeoefenaars	19
	5.1. Vlaanderen	20
	5.2. Zeeland	22
	5.3. Conclusie aantal zorgbeoefenaars	24
6 /	Tendensen en prognoses	24
	6.1. Veroudering bevolking	24
	6.2. Enkele evoluties die een invloed kunnen hebben op de toekomstige arbeidsmarkt	27
	6.3. Tekorten	29
	6.4. Pistes naar de toekomst	31
7 /	Conclusie	33
	Bijlagen	35

1 / Context en opdracht

Om kwalitatieve zorg te kunnen bieden en het werk in de zorgsector tegelijk werkbaar te houden, is er nood aan voldoende personeel. De zorgsector kampt echter met een nijpend tekort aan werkkrachten. Een vinger aan de pols houden van de arbeidsmarkt voor zorg- en verpleegkundigen is bijgevolg relevant voor alle betrokken actoren. Dit rapport bevat een analyse van de arbeidsmarkt (vraag en aanbod) voor verpleegkundigen en zorgkundigen/verzorgenden IG in Euregio Scheldemond.

Euregio Scheldemond¹ is het grensoverschrijdende samenwerkingsverband tussen de provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Zeeland dat als doel heeft samenwerking binnen het grensgebied te stimuleren en op deze manier een grenzeloze arbeidsmarkt binnen de Euregio Scheldemond te creëren. Hiervoor werd het project Lerende Euregio Scheldemond opgericht, waarbij de projectpartners willen zorgen voor een groter arbeidspotentieel voor organisaties en een grotere arbeidsmarkt voor pas afgestudeerden in de Euregio Scheldemond. Binnen deze doelstellingen vormt de zorgsector en met name zorg- en verpleegkundigen een bijzondere uitdaging. Daarom werd eerder in 2017 reeds een analyse van de arbeidsmarkt voor deze profielen uitgevoerd. Dit rapport vormt hierop een update. Het biedt een overzicht van actueel beschikbare cijfers, aangevuld met inzichten van een aantal kernactoren met zicht op de arbeidsmarkt.

Concrete vragen die het rapport aan de hand van deze informatie beoogt te adresseren, zijn:

- ▶ Wat is de huidige situatie op de arbeidsmarkt op vlak van zorg in de Euregio Scheldemond?
- ▶ Welke evoluties spelen er?
- ▶ Wat betekenen de prognoses en evoluties voor de toekomstige arbeidsmarkt in de Euregio Scheldemond?

FOCUSBEROEPEN

Er is gekozen om te focussen op 2 beroepen: enerzijds de zorgkundige/verzorgende individuele gezondheidszorg (IG)² en anderzijds de verpleegkundige. Gespecialiseerde verpleegkundigen vallen niet in de scope van deze analyse. Onderstaande tabel geeft per lijn weer welke kwalificaties in de 2 landen in principe vergeleken kunnen worden.

Tabel 1. Profielen waar de studie op focust

Nederland	Vlaanderen
Bachelor Verpleegkunde (HBO), niveau 6	Bachelor Verpleegkunde, niveau 6
MBO Verpleegkundige, niveau 4	HBO5 Verpleegkundige ³ , niveau 5
Verzorgende IG, niveau 3	Zorgkundige, niveau 4 ⁴

¹ <https://www.euregioscheldemond.be/>

² Verzorgenden IG en zorgkundigen richten zich op zorgtaken, maar kunnen ook eenvoudige verpleegtechnische handelingen uitvoeren.

³ Europees beleid stuurt aan op het wegwerken van de HBO5 verpleegkunde opleiding in Vlaanderen en enkel te werken met de bachelor. Dit roept controverse op aangezien dit profiel bijvoorbeeld binnen de ouderenzorg een belangrijke werknemersgroep is (itv Icuuro).

⁴ Men is gestart met de uitrol van de hervormingen van het secundair onderwijs. Op termijn zal hierdoor het niveau van verzorgende (thuiszorg) opgetrokken worden van 3 naar 4, waardoor het op dezelfde hoogte komt als zorgkundige.

De profielen zijn in de realiteit echter niet volledig gelijk. De Nederlandse diploma's worden erkend in Vlaanderen, omgekeerd geldt dat enkel voor verpleegkundigen. Zorgkundigen die in Nederland willen werken, dienen een bijkomende opleiding te volgen. Een verzorgende IG mag een hele reeks van verpleegtechnische handelingen uitvoeren. Een verzorgende in Vlaanderen mag dit niet. De verpleegkundige handelingen van een verzorgende IG komen min of meer overeen met wat afgestudeerden met een HBO5 diploma in Vlaanderen mogen doen (bron: Algemene schets van de zorgsector in de Euregio Scheldemond).

Sinds de vorige analyse zijn er in Vlaanderen de volgende veranderingen gebeurd in de opleidingen:

- ▶ De bachelor Verpleegkunde in Vlaanderen is hervormd van 3 naar 4 jaar, in navolging van Europese richtlijnen. Studenten krijgen voornamelijk meer stage. De verandering leidde ook tot verlenging van de brugopleiding voor mensen met een HBO5-diploma van 2 naar 2.5 jaar.
- ▶ Het takenpakket van zorgkundigen is uitgebreid in 2019 van 18 tot 23 verpleegkundige handelingen.⁵

WERKWIJZE

Aangezien deze analyse een update betrof van deze uit 2017, vertrokken we in eerste instantie vanuit dezelfde bronnen als de originele analyse. Ten eerste verzamelden we de actuele kwantitatieve informatie van de gegevens in het voorgaande rapport (voor zover beschikbaar). Hierbij werkten we voornamelijk met wat er online beschikbaar was en waar mogelijk werd dit aangevuld met gegevens verkregen via de betrokken partners. Een aantal interessante aanvullende kwantitatieve gegevens werden extra toegevoegd (alle bronnen zijn opgenomen op het einde van het rapport). Ten tweede vulden we deze cijfers aan met kwalitatieve informatie. Hiervoor spraken we 5 vertegenwoordigers van organisaties die vanuit verschillende invalshoeken zicht hadden op de arbeidsmarkt voor de focusberoepen in de regio: Viazorg, Zorgnet/Icuro, UWV, VDAB en de Vlaamse zorgambassadeur.⁶ De focus lag op het verzamelen van verklarende informatie om de beweegredenen en nuances achter de cijfers en grafieken te duiden, alsook hun inzichten in de tendensen in het verleden en mogelijke tendensen naar de toekomst toe te capteren.

OVER DE GRENS KIJKEN: EEN UITDAGING IN VERGELIJKBAARHEID

Integreren en vergelijken van arbeidsmarktdata is zelfs binnen een regio of land een uitdaging. Deze problemen cumuleren wanneer we een analyse willen doen over de grens. Dit heeft enerzijds te maken met dat de beroepskwalificaties en -verantwoordelijkheden niet volledig overeenkomen. Anderzijds zijn er verschillen in beschikbare data en informatie die het integreren van de gegevens in de weg staat.

Er is geen geïntegreerde database beschikbaar met gestandaardiseerde informatie over vacatures, tewerkstelling, uitstroom en instroom. Dit is het geval binnen Vlaanderen (en zeker binnen België) en Nederland. Wanneer we over de grens willen vergelijken, dienen zich nog extra uitdagingen aan: organisaties registreren op verschillende manieren, de beschikbare data verschilt, sectoren worden op een andere manier afgebakend enzoverder. Ook prognoses zijn slechts versnipperd beschikbaar en deze zijn soms verouderd. Zowel in Zeeland als in Vlaanderen zijn er een aantal waardevolle gerichte initiatieven op poten gezet die data en grafieken samenbrengen om inzichten in de arbeidsmarkt zorg te vergaren. Toch brengen deze bronnen nog niet alle informatie samen en

---

⁵ De geregistreerde zorgkundigen binnen Vlaanderen kunnen voortaan de toelating krijgen om deze extra handelingen uit te voeren, op voorwaarde dat zij een opleidingsprogramma volgen. Die handelingen worden nog steeds gedelegeerd door een verpleegkundige, terwijl verzorgende IG zelfstandig verpleegtechnische taken mogen uitvoeren (bron: Open-Vld, De Block). Met deze extra handelingen is het zorgkundige statuut opgetrokken, en komt het dus meer in de buurt van Verzorgende IG in Nederland. (Domus Medica, 2019)

⁶ We spraken aanvullend met vertegenwoordigers van de erkenningscommissie zorg- en verpleegkundigen van het Vlaams Agentschap Zorg en gezondheid

blijft het, ondanks deze inspanningen, niet mogelijk om de gegevens te integreren.⁷ Hieronder bespreken we dan ook steeds eerst de Vlaamse data en vervolgens de Zeeuwse data. Gegeven de grote uitdagingen die zich aandienen op de arbeidsmarkt nu en in de toekomst, is een meer doorgedreven regie van datamonitoring en -integratie nodig. Enkel zo kunnen tendensen meer datagedreven opgevolgd worden en kan een analyse gebeuren om de impact van beleidskeuzes te evalueren en waar nodig bij te sturen.

2 / Tewerkstelling in de sector in Euregio Scheldemond

De zorg vormt een aanzienlijk aandeel van de totale arbeidsmarkt, zowel voor Zeeland als Oost- en West-Vlaanderen. Dit blijkt uit de meest recent beschikbare cijfers:

- ▶ In Oost- en West-Vlaanderen werkten er in 2019 respectievelijk 35.202 en 26.278 loontrekkenden in de 'Gezondheidszorg', dat is 6.8% en 6% van de volledige arbeidsmarkt in deze provincies (VDAB, Arvastat). In 'Maatschappelijke dienstverlening', werkten 54.200 loontrekkenden in Oost-Vlaanderen (10.2%) en 49.481 in West-Vlaanderen (11.1%).⁸ Voor deze twee sectoren samen gaat het om 16.8% (89.402) en 17% (75.759) van de totale arbeidsmarkt.
- ▶ In Zeeland waren er in het eerste kwartaal van 2021 31.00 personen actief in de sector 'Zorg en Welzijn'.⁹ Daarmee vertegenwoordigt de sector 19.87%, dus bijna één vijfde van het aantal werknemers op de Zeeuwse arbeidsmarkt (UJV, Viazorg).¹⁰

Deze aandelen zijn niet strikt vergelijkbaar, aangezien de afbakening van de profielen en sectoren ('zorg en welzijnssector' in Zeeland, 'gezondheidszorg' in Vlaanderen) niet volledig overeenstemt.

3 / Vraagzijde: Aantal vacatures

Dit deel bespreekt de vraag naar zorgbeoefenaars in de regio.

3.1. Huidige situatie

Onderstaande tabel geeft de openstaande vacatures weer voor de twee focusberoepen. In Vlaanderen zijn er meer dan dubbel zoveel openstaande vacatures zijn voor verpleegkundigen dan voor zorgkundigen. In Zeeland staan er net iets meer vacatures open voor verzorgenden IG in vergelijking met verpleegkundigen.

---

⁷ Ook bleken de visualisaties niet altijd volgens de regels van de kunst opgesteld of ontbrak de juiste informatie om de data correct te interpreteren.

⁸ Sector Gezondheidszorg: ziekenhuizen, praktijken van artsen en tandartsen, overige menselijke gezondheidszorg; Maatschappelijke dienstverlening: verpleeginstellingen met huisvesting, instellingen met huisvesting voor personen met mentale handicap, psychiatrische problemen en drugs- en alcohol verslaafden, instelling met huisvesting voor ouderen en personen met lichamelijke handicap, overige maatschappelijke dienstverlening met huisvesting, Totale arbeidsmarkt: 531.104 loontrekkenden in Oost-Vlaanderen en 446.195 in West-Vlaanderen in 2019

⁹ Sector Zorg en Welzijn: Universitair medische centra, Ziekenhuizen en overige medisch specialistische zorg, Geestelijke gezondheidszorg, Huisartsen en gezondheidscentra, Overige zorg en welzijn, Verpleging, verzorging en thuiszorg, Gehandicaptenzorg, Jeugdzorg, Sociaal werk, Kinderopvang

¹⁰ In 2020, 31100 personen.; 18.7% (Viazorg, 2021). Totale arbeidsmarkt volgens data CBS: 156.500 banen in Zeeland

Tabel 2. Aantal openstaande vacatures in Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Zeeland

Aantal openstaande vacatures			
	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Zeeland
Zorgkundige/ Verzorgende IG	227 (sep 2021)	219 (sep 2021)	150 (2 ^e kwartaal 2021)
Verpleegkundige ¹¹	525 (sep 2021)	510 (sep 2021)	128 (2 ^e kwartaal 2021): <ul style="list-style-type: none"> ▶ 78 mbo ▶ 50 gespecialiseerde verpleegkundigen

Bron: VDAB (Vlaanderen); UWV (Zeeland)

3.2. Evolutie in het aantal vacatures

Dit deel bespreekt de *evolutie* in het aantal vacatures per beroep.

3.2.1 Vlaanderen

ONTVANGEN VACATURES

Voor de Vlaamse zijde bekijken we omwille van beperkingen van dataregistratie enkel de gegevens voor Vlaanderen als geheel, niet op niveau van de provincies Oost- en West-Vlaanderen (zie onderstaande box voor meer uitleg).

Een correcte analyse van het aantal vacatures geregistreerd door de VDAB is niet mogelijk per provincie. In Oost-Vlaanderen bevindt zich de vestigingszetel van een grote HR-organisatie die zorgorganisaties in heel Vlaanderen ondersteund met flexibele en tijdelijke verpleeg- en zorgkundigen. Sommige vacatures van deze organisatie zijn voor een vast contract (NEC¹²), anderen voor uitzendwerk. De vacatures staan allemaal geregistreerd in Oost-Vlaanderen, maar de tewerkstelling is verspreid over Vlaanderen. Een analyse op Vlaams niveau is bijgevolg relevanter (bron: info verstrekt door VDAB).

Zoals blijkt uit onderstaande grafieken, is er is een sterke stijging in het aantal vacatures tussen 2014 en 2019 in het *Normaal Economisch Circuit (NEC)*¹³ zowel voor verpleegkundigen en zorgkundigen. Deze stijging vindt plaats doordat er steeds meer middelen vrijkomen voor de zorg (itv Zorgambassadeur). In 2020 is er een terugval (ongeveer 25% voor verpleegkundigen en 35% voor zorgkundigen), te verklaren door de coronapandemie.

In het *uitzendwerk* zien we eveneens een stijging in de vacatures voor beide profielen tussen 2014 en 2019. In 2020 was er voor uitzendwerk sprake van een grote piek in het aantal vacatures. Dit toont aan dat organisaties inzetten op flexibele contracten tijdens de pandemie.¹⁴

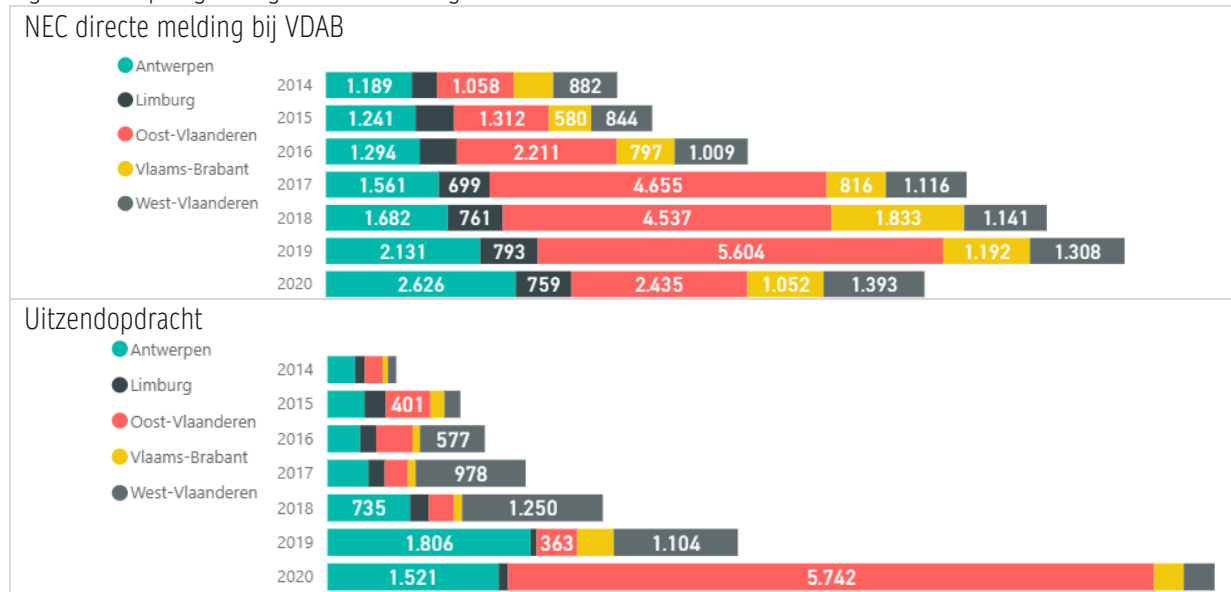
¹¹ Voor Vlaanderen gaat het specifiek over profiel verpleegkundigen, zonder hoofdverpleegkundigen (O-VL: 25 openstaande vacatures en W-VL: 19 op 09/2021)

¹² NECzUR: Normaal Economisch circuit zonder uitzend rechtstreeks ontvangen van bedrijven

¹³ Betekent vaste en tijdelijke werkcontracten, zonder uitzendopdrachten

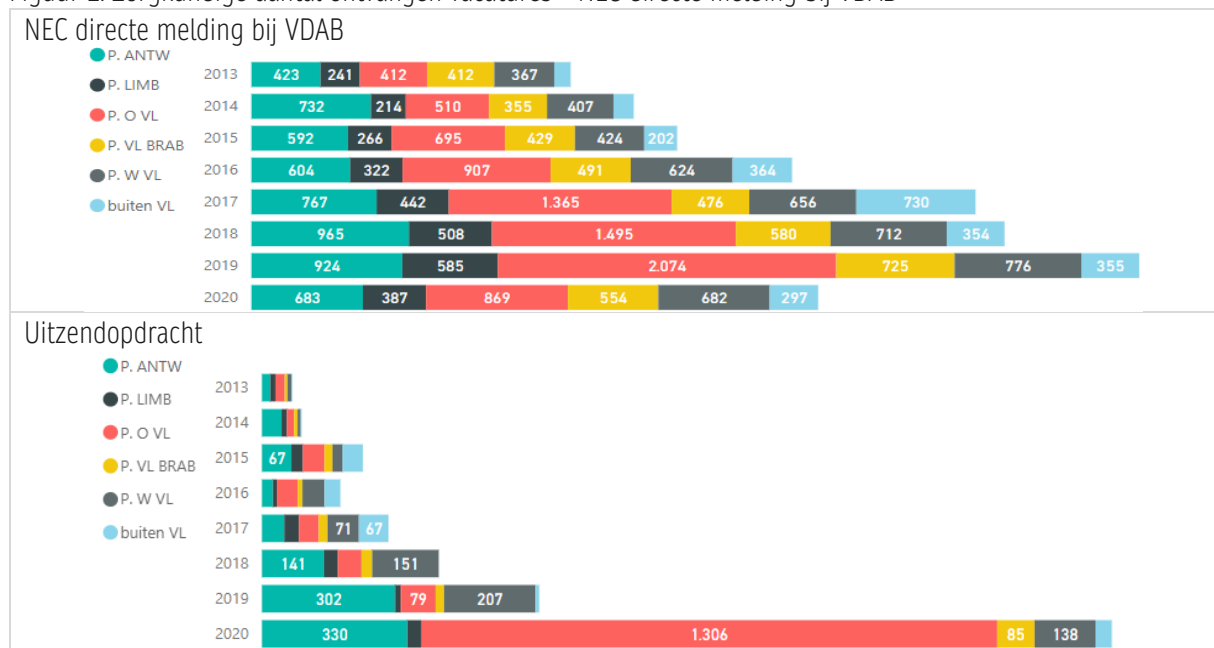
¹⁴ Het kan ook gaan over meer contracten van kortere duur.

Figuur 1. Verpleegkundige aantal ontvangen vacatures – Oost-Vlaanderen

Bron: ikgaavor.be

Figuur 2. Zorgkundige aantal ontvangen vacatures – NEC directe melding bij VDAB

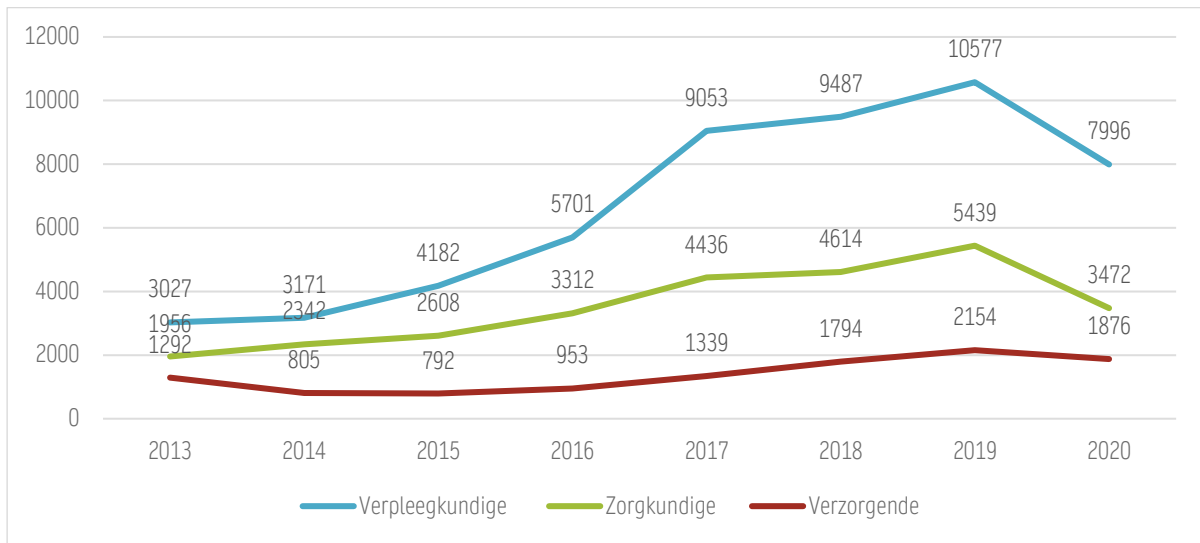

Bron: ikgaavor.be

De vraag naar verpleegkundigen in Vlaanderen is substantieel groter dan die naar zorgkundigen (bijna dubbel zo groot in 2019). Ook de stijging in de vraag naar verpleegkundigen over de periode 2013 tot 2019 (factor 3.5) is sterker dan die naar zorgkundigen (factor 2.8; zie onderstaande figuur). Dit betekent dat, wanneer deze trend zich voortzet, het tekort voor verpleegkundigen, dat al het nijpendst is, nog sneller zal toenemen. Onderstaande grafiek geeft echter indicatie van een vertraagde groei in de vraag tussen 2017 en 2019 voor beide profielen.

Aanvullend toont deze grafiek ook de vraag naar verzorgenden. Er was tevens een stijging tussen 2013 en 2019 in de vraag naar verzorgenden (zij het minder sterk: factor 1.7). Het absoluut aantal vacatures was in 2019 minder dan de helft van dat voor zorgkundigen. Toch geeft deze stijgende trend aan dat deze profielen ook aandacht verdienen.

Figuur 3. Vlaanderen: Ontvangen vacatures VDAB

NECzU rechtstreeks aan VDAB gemeld, Bron: Arvastat, VDAB

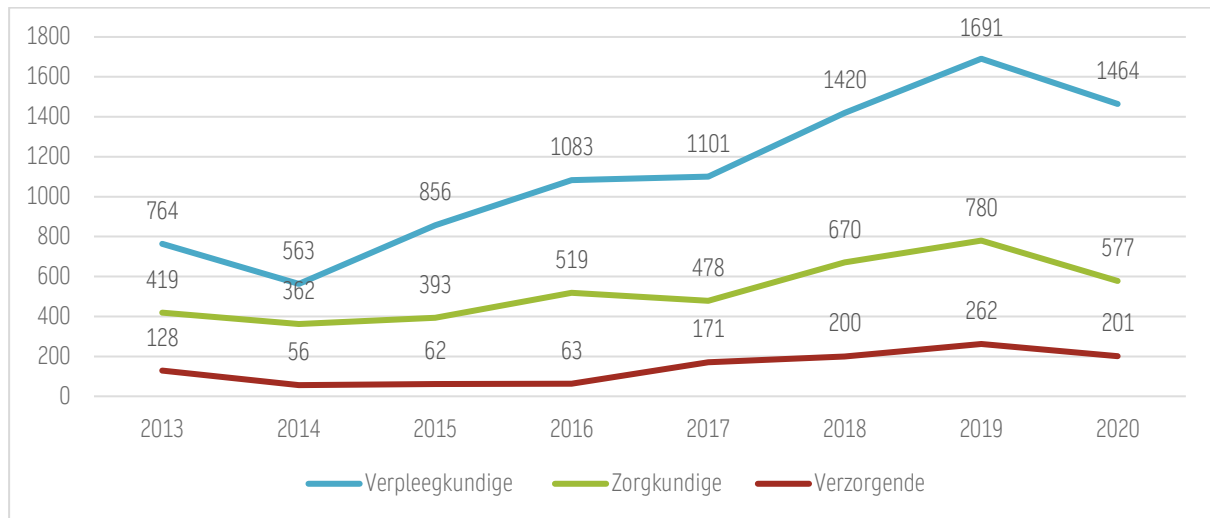
OPENSTAANDE VACATURES

Trends in het aantal openstaande vacatures zijn relevant want ze geven meer dan ontvangen vacatures inzicht in tekorten (het betreft immers het aantal niet-ingevulde vacatures op een bepaald moment in de tijd). Uit onderstaande figuur blijkt dat de openstaande vacatures een gelijkaardige trend vertonen als de ontvangen vacatures: een stijging voor verpleegkundigen (factor 3) en voor zorgkundigen (factor 2.2) tussen 2014 en 2019 (hier is geen sprake van afvlakking) en een daling voor beide profielen in 2020 wegens aanvang van de pandemie. Aanvullende recente informatie (zie Figuur 5) van de VDAB geeft aan dat er in 2021 (data: tot september) een zeer sterke stijging was tot 2 247 openstaande vacatures voor verpleegkundigen, en tot 989 vacatures voor zorgkundigen. Deze stijging in vraag is mede te verklaren door grote overheidsinvesteringen in de sector.¹⁵ Voor verzorgenden zien we wederom dat het over een heel wat kleiner aantal openstaande vacatures gaat, zij het met een grote stijging (van 2014 tot 2019: factor 4.7).

¹⁵ Federaal [Zorgpersoneelsfonds](#) en Vlaams [VIA6](#)

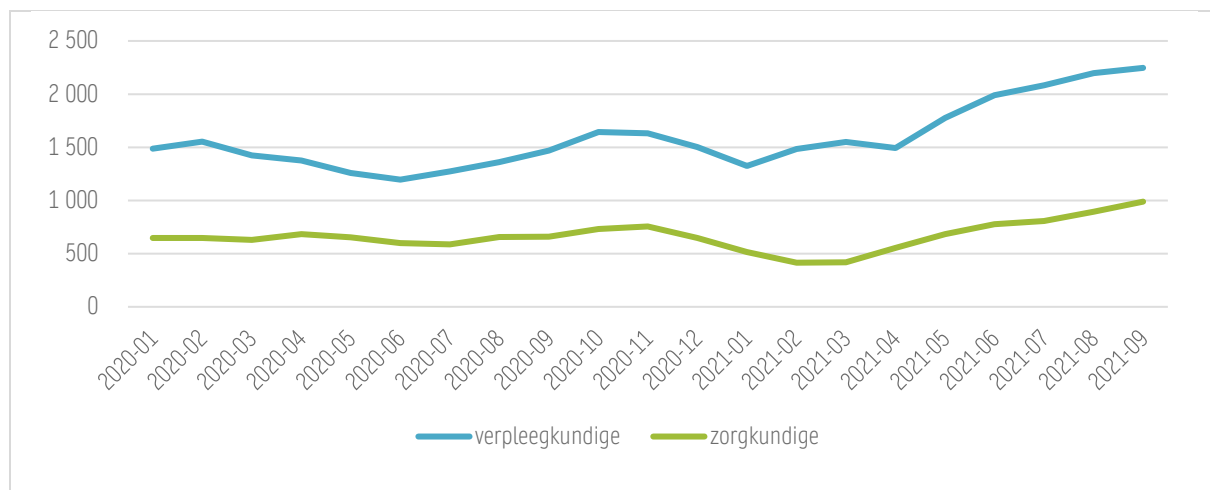

Figuur 4. Vlaanderen: Openstaande vacatures einde van het jaar VDAB

NECzU rechtstreeks aan VDAB gemeld, Bron: IDEA Consult o.b.v. data Arvastat

Figuur 5. Openstaande vacatures maandelijks januari 2020 - september 2021

Bron: IDEA Consult, obv. data verkregen via mail VDAB

3.2.2 Zeeland

OPENSTAANDE VACATURES

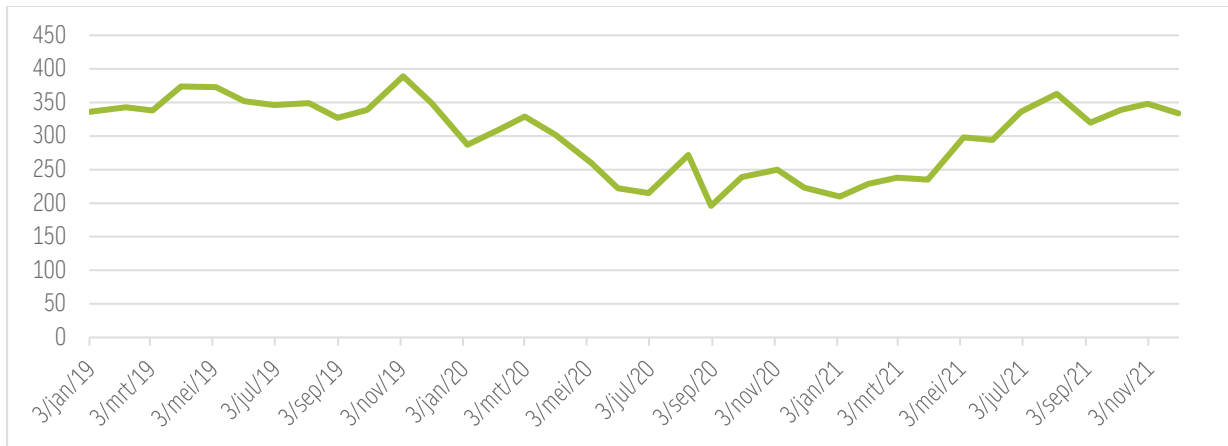
Voor Zeeland bespreken we eerst de recente evolutie van de totale openstaande vacatures in de sector Zorg en Welzijn in Zeeland, vervolgens de openstaande vacatures voor de specifieke beroepen verpleegkundige MBO en zorgkundige IG en gespecialiseerde verpleegkundige.

Voor de vacatures op sectorniveau in Zeeland konden we via Viazorg enkel *openstaande* vacatures verkrijgen tussen januari 2019 en november 2021.¹⁶ Daar zien we een piek in november 2019 (die de betrokken stakeholders niet konden verklaren), gevolgd door een daling in 2020 door de covidpandemie. Sinds januari 2021 heeft zich

¹⁶ Op de website viazorg.arbeidsmarktbeeld.nl staan vacaturecijfers voor de sector Zorg en Welzijn van juli 2018 – oktober 2021. Maar deze cijfers zijn volgens onze contacten bij Viazorg niet betrouwbaar voor December 2019.

terug een stijgende trend ingezet. Het aantal openstaande vacatures bereikt zo in november 2021 weer ongeveer hetzelfde niveau als in januari 2019.

Figuur 6. Openstaande vacatures Zorg en Welzijn ZZ.nl

Bron: Viazorg (interne data Viazorg)

Wanneer we per beroep kijken, is er zowel voor verpleegkundigen als verzorgenden IG een stijgende trend tussen begin 2018 en eind 2019 merkbaar in het aantal openstaande vacatures. Hierna is er een terugval in het aantal openstaande vacatures t.e.m. het eerste kwartaal van 2021 (m.u.v. 2020 Q3 voor verzorgenden waar er weer even een sterkere toename was, zie Figuur 7).

Het is opvallend dat er een daling in het aantal vacatures is tijdens de Coronapandemie (zowel in Vlaanderen als Nederland). In eerste instantie kan de daling tijdens de eerste lockdown geweten worden aan een paniecreactie waarbij veel organisaties hun aanwervingen stopzetten (itv UWV). Ook vermoed men dat er minder binnen de sector van job is veranderd (itv Zorgambassadeur). Verder is een mogelijke verklaring dat er meer met flexibele contracten gewerkt werd om o.a. andere profielen tijdelijk tewerk te stellen in de sector (cfr. regeling omtrent flexibel tewerkstellen van personeel uit andere sectoren in de zorg tijdens de pandemie, itv UWV). In het tweede kwartaal van 2021 is het aantal openstaande vacatures weer sterk toegenomen, zoals in Vlaanderen (bron: UWV).¹⁷ De vraag (en de krapte) zit terug op het niveau van vlak voor de pandemie.

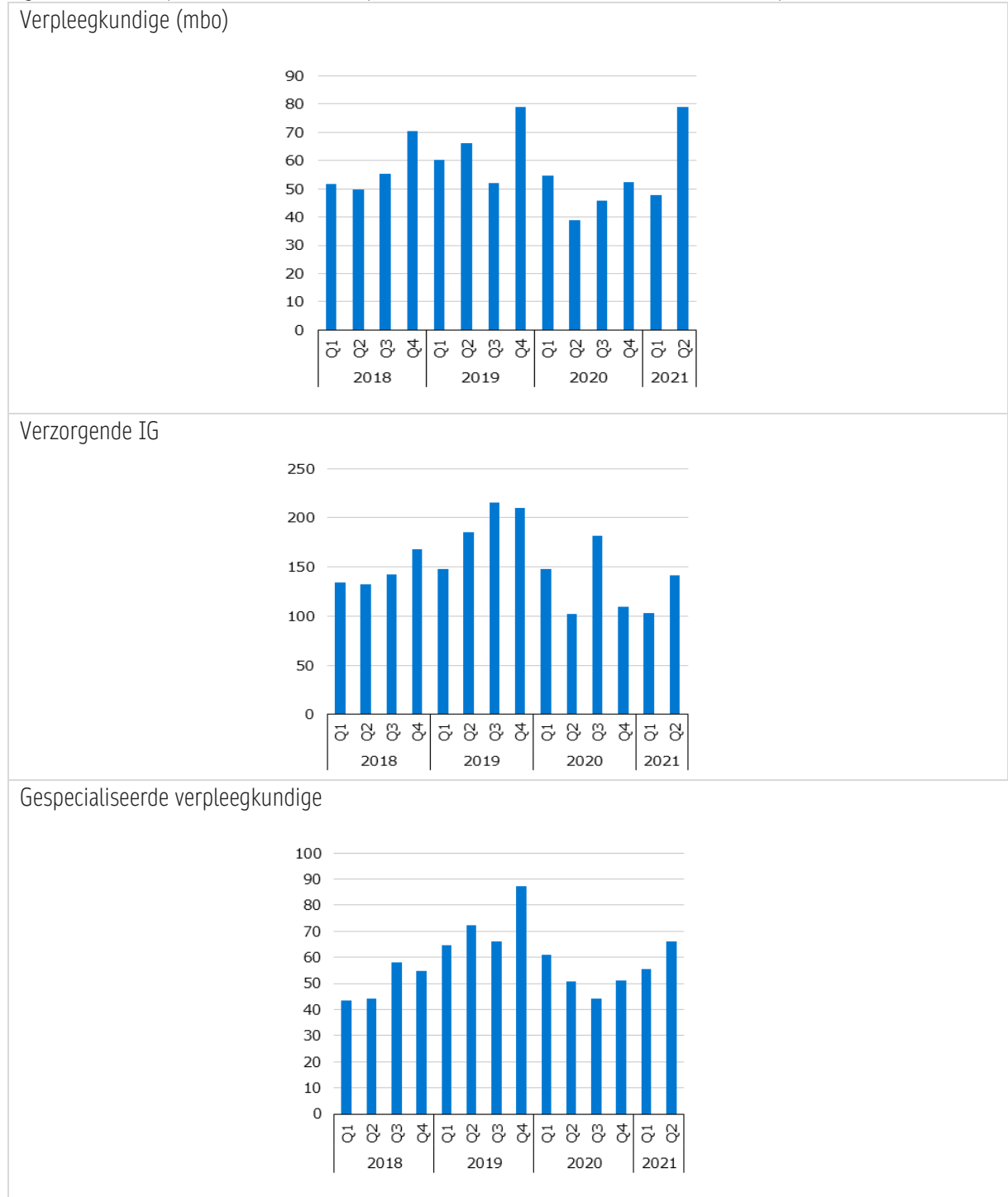
Aanvullend zien we voor gespecialiseerde verpleegkundigen een gelijkaardige trend: een daling in het aantal openstaande vacatures met de aanvang van corona, een stijging erna.

Globaal genomen staan er ongeveer dubbel zoveel vacatures voor verzorgenden IG open, dan voor verpleegkundigen MBO. Het aantal openstaande vacatures voor gespecialiseerde verpleegkundigen ligt nog eens rond dezelfde grootorde als het aantal Verpleegkundigen MBO.¹⁸

¹⁷ Ook voor de gespecialiseerde verpleegkundigen (buiten scope van huidige analyse) is er een gelijkaardige trend in het aantal openstaande vacatures.

¹⁸ We nemen hier ook gespecialiseerde verpleegkundige op, aangezien het helpt om het relatieve tekort van zorgkundige IG t.o.v. verpleegkundige profielen beter in te schatten.

Figuur 7. Aantal openstaande vacatures per kwartaal in Zeeland voor de verschillende profielen

Bron: UWV

3.3. Conclusie vraagzijde

Er is een grote vraag naar verpleeg en zorgkundigen/verzorgenden IG die bovendien toeneemt. Met de aanvang van de coronapandemie kende de vraag een terugval (tenminste in het normaal economisch circuit). Hierbij was er wel sprake was van een toegenomen gebruik van flexibele contracten. De recentste cijfers geven aan dat de

vraag terug stijgt, net zoals de krapte, zoals blijkt uit een sterke toename in openstaande vacatures zowel in Vlaanderen als in Zeeland. In Vlaanderen is de krapte het grootst voor verpleegkundigen.

4 / Aanbodzijde: Instroom en uitstroom

De aanbodzijde van de arbeidsmarkt bestaat uit zij die besluiten te werken in de zorg (instroom) en zij die besluiten de sector of het beroep te verlaten (uitstroom). Onder instroom kijken we naar studenten en zij-instromers. Onder uitstroom bespreken we de te verwachte uitstroom op basis van veroudering van het personeelsbestand en gaan we beknopt in op informatie over uitstroom omwille van andere redenen.

4.1. Instroom: Ingeschreven studenten en zij-instroom

4.1.1 Vlaanderen

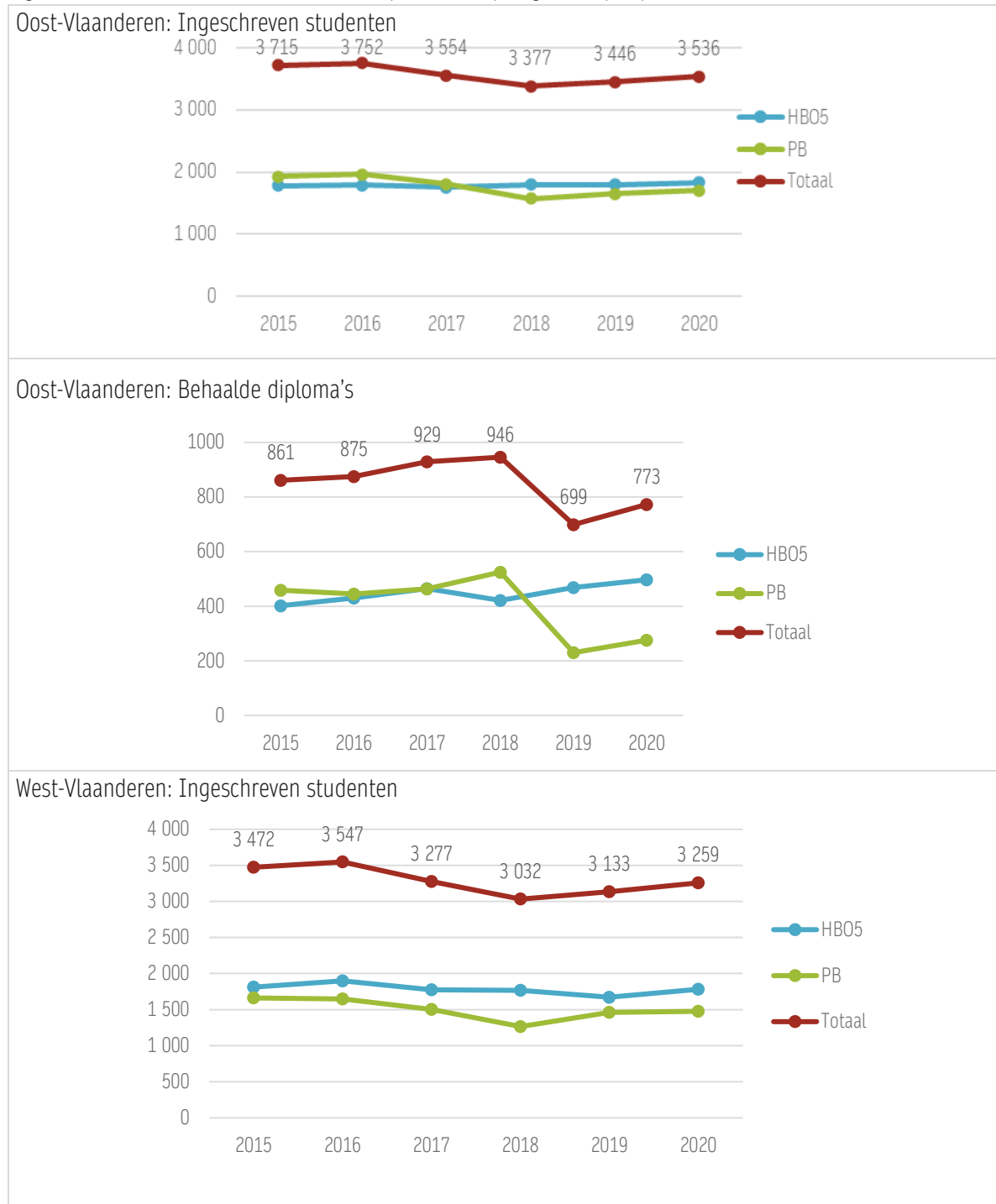
LEERLINGEN/STUDENTEN: VERPLEEGKUNDIGEN

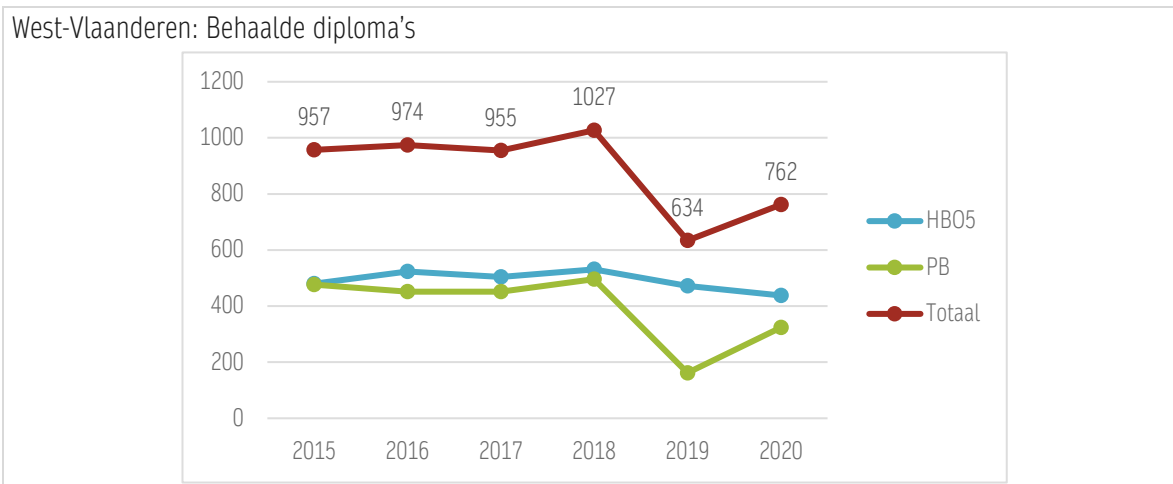
Zowel in Oost- als West- Vlaanderen is er globaal gezien een daling in het *aantal ingeschreven studenten* verpleegkunde tussen 2015 en 2020. Het aantal ingeschreven studenten daalde vanaf 2016 tot 2018. Dit gaat samen met de hervorming van de bachelor verpleegkunde die vanaf 2016-2017 4 jaar in plaats van 3 jaar besloeg. Na een initiële daling namen het aantal ingeschrevenen weer toe, terug in lijn met de trend van vóór 2016. Toch blijven ze blijven in absolute aantallen in 2020 nog onder het initiële niveau in 2016. Voor het aantal studenten *HB05 verpleegkunde* zien we tussen 2016 en 2020 een lichte schommeling over de periode in Oost-Vlaanderen, terwijl er in West-Vlaanderen eerst een daling is, en in 2020 vervolgens terug een stijging. Aanvullend op de data in Figuur 8 blijkt uit de recentste gegevens voor Vlaanderen dat ook in 2021 er sprake is van een verdere stijging in het aantal studenten in gezondheidsopleidingen, met een toename van 2.4% voor de bachelor verpleegkunde (De Standaard, 2021). Met name de generatiestudenten zijn toegenomen. Het aantal studenten HB05 verpleegkunde kent geen noemenswaardige stijging in 2021 (itv Zorgambassadeur).

Het *aantal behaalde diploma's* is interessant om mee te nemen in de analyse: niet elke ingeschreven student studeert immers af. Dit cijfer is dus een betere proxy van instroom in de arbeidsmarkt. Ook hier zien we de impact van de hervorming van de bachelor. Het totaal aantal diploma's verpleegkunde steeg in beide regio's tussen 2015 en 2018, in 2019 was er een scherpe daling en in 2020 terug een stijging. Voor de HB05 diploma's zien we een globale stijging in Oost-Vlaanderen (met een tijdelijke daling in 2018). In West-Vlaanderen schommelen de cijfers met een dalende trend sinds 2019.

Figuur 8. Aantal studenten en behaalde diploma's verpleegkunde per provincie

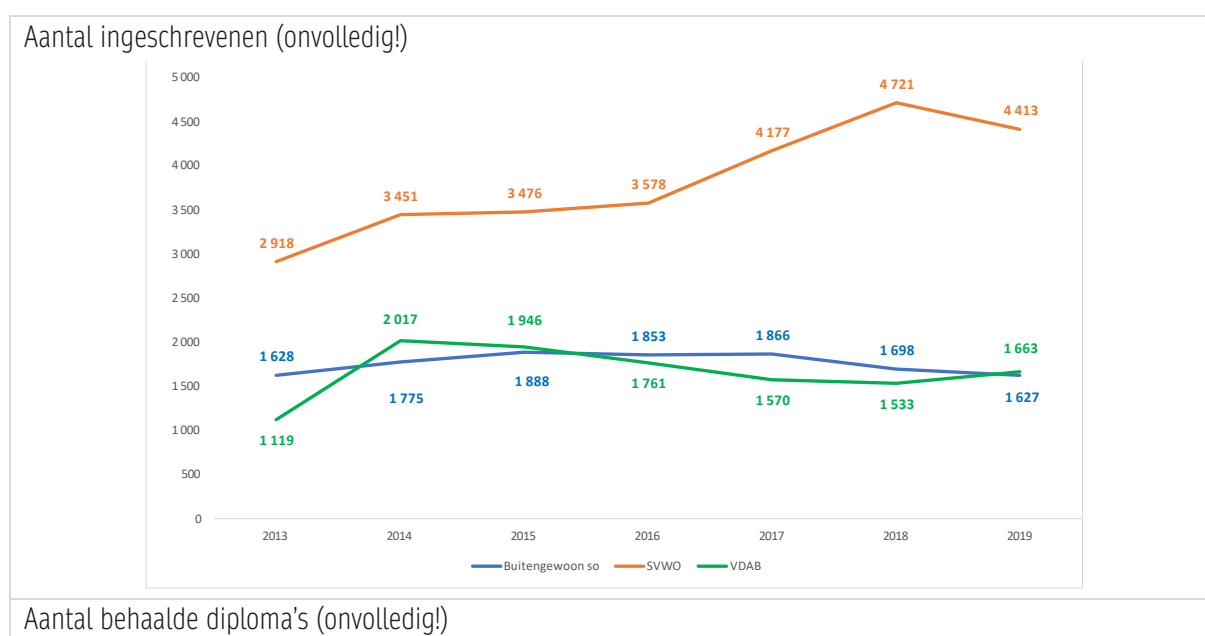
Bron: www.ikgaer voor.be

LEERLINGEN/STUDENTEN: ZOR GKUNDIGEN

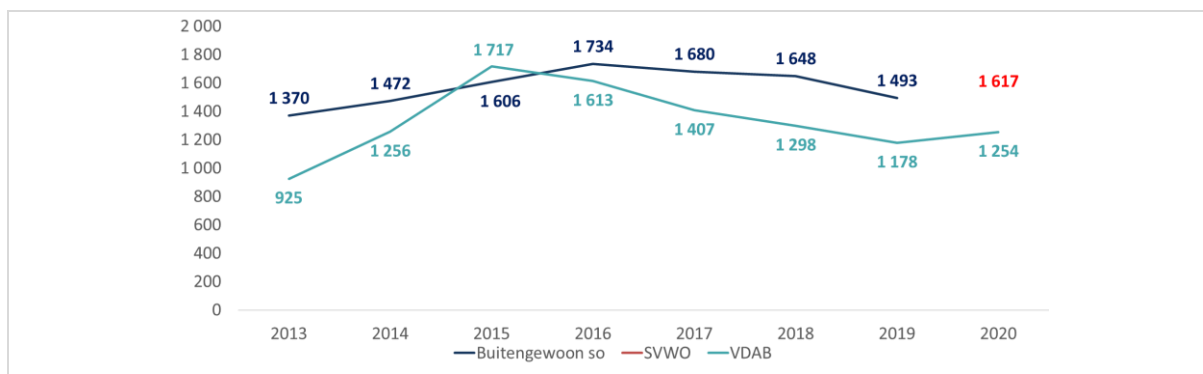
Er is geen geïntegreerd overzicht beschikbaar van de studenten/lerenden in opleidingen die toeleiden naar zorgkundige in Vlaanderen omdat deze door diverse instanties aangeboden worden.¹⁹ Onderstaande figuur visualiseert het aantal ingeschreven personen in een opleiding in Vlaanderen tot 2019, deze zijn onvolledig. We maken daarom geen conclusies bij deze gegevens. In de onvolledige cijfers zien we een stijging in het aantal studenten in volwassenenonderwijs tot 2018 en een terugval in 2019. Het aantal personen in opleiding bij de VDAB piekte in 2014, daalde vervolgens tot 2018 en nam weer toe in 2019.

Ook voor het aantal diploma's zijn de cijfers onvolledig.

Figuur 9. Evolutie opleidingen zorgkundige Vlaanderen

¹⁹ De onderzoekers hebben dit aangekaart bij de Vlaamse zorgambassadeur en deze probeert hier enkele cijfers rond samen te brengen (waarvan de eerste resultaten deze grafieken zijn), maar dit blijkt niet zo eenvoudig. Onder meer de cijfers voor Syntra opleidingen ontbreken.

Bron: Vlaamse Zorgambassadeur

ZIJ-INSTROOM

De afgelopen jaren zijn er initiatieven genomen door de Vlaamse regering om *zij-instroom* te genereren voor zorgkundigen en verpleegkundigen (Agentschap Zorg en Gezondheid). Mede dankzij deze inspanningen is er volgens de geïnterviewden een stijging in het aantal zij-instromers. (itv VDAB, Zorgambassadeur). Tijdens de pandemie was er geen verandering in de trend in zij-instroom vanuit werkloosheid/inactiviteit (i.e. geen grote daling of stijging in het aantal zij-instromers in opleiding bij de VDAB). Naar de toekomst toe verwacht men geen verdere toename bij deze groep: “de vijver is uitgeput” (itv VDAB). Bij de instroom van tewerkgestelden in andere sectoren ervaart men in Vlaanderen nog een toename, Corona lijkt hier positief bij te dragen aan het imago van de zorgsector (weliswaar betekent dit een afname van het aantal werkkrachten in andere sectoren; Zorgambassadeur).

4.1.2 Zeeland

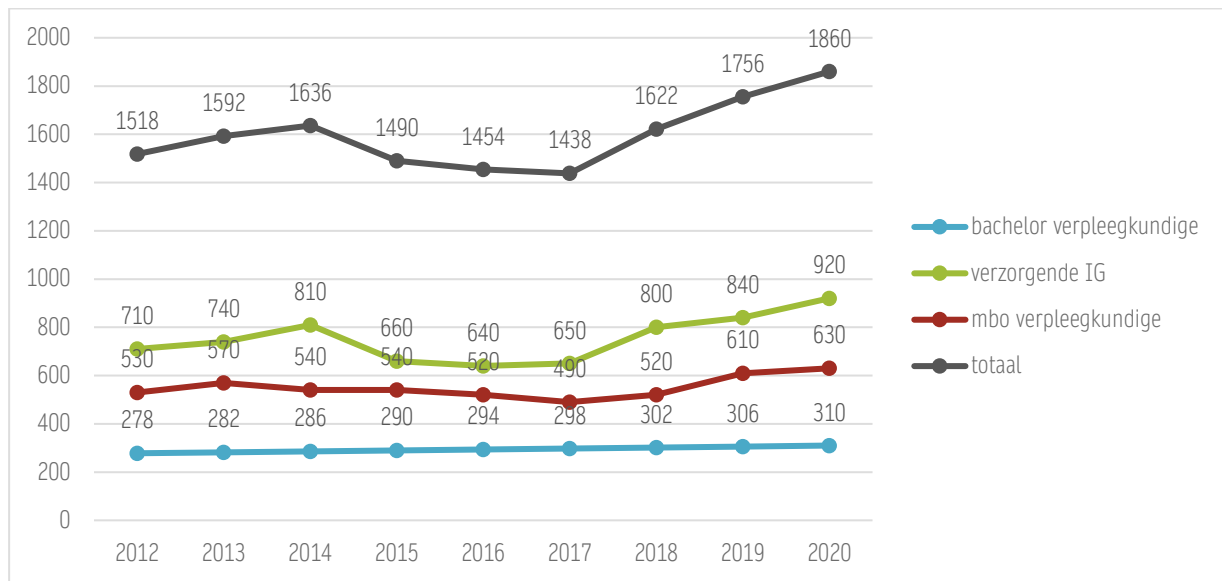
LEERLINGEN/STUDENTEN: VERPLEEGKUNDIGEN & VERZORGENDEN IG

In het academiejaar 2020-2021 waren er in totaal 1860 leerlingen/studenten ingeschreven in de richtingen *Bachelor Verpleegkunde* (310 studenten), *MBO Verpleegkunde* (630 leerlingen), en *MBO Verzorgende IG* (920 leerlingen) in Zeeland (zie onderstaande figuur).

Tussen 2017 en 2020 kent Zeeland een stijging in het aantal studenten, van 1.438 naar 1.860. Deze toename doet zich voor in de drie richtingen. De absolute stijging is echter het sterkst voor de Verzorgende IG, gevolgd door de MBO verpleegkundigen. Deze stijging leunt aan bij de doelstelling van het actieprogramma Werken in de Zorg, met name de pijler gericht op het aanboren van nieuw talent (itv Viazorg).

Er is in Zeeland sprake van heel wat uitval van studenten tijdens de opleiding volgens de geïnterviewden, zo blijkt uit de interviews (itv Viazorg).

Figuur 10. Aantal studenten ingeschreven Verpleegkunde en Zorgkundige IG - Zeeland

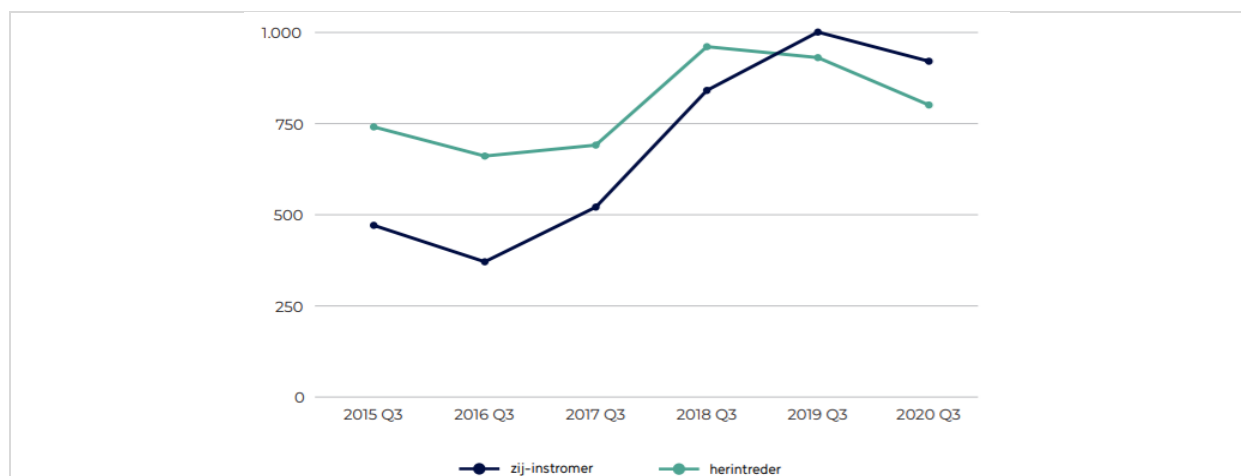
Bron: Grafiek IDEA o.b.v. data Viazorg <https://viazorg.arbeidsmarktinbeeld.nl/viazorg-dashboard/?sectionId=3275>

ZIJ-INSTROOM

De afgelopen jaren zijn er ook aan Nederlandse zijde verschillende activiteiten opgezet om *zij-instromers* en *herintreders* (mensen die op eigen initiatief stopten met werken, maar die na enige tijd toch willen terugkeren naar de arbeidsmarkt) te laten instromen in zorg- en welzijn. Het effect van die inspanningen in Zeeland is te zien in onderstaande grafiek. We zien een stijging in zij-instromers tussen 2016 en 2019. In 2020 was er een terugval, mogelijk te verklaren door Corona. De herintreders kenden een stijging tussen 2016 en 2018, waarna een daling zich inzette.

In Zeeland volgden een aantal personen die tijdens de Coronapandemie via een flexibel contract in de zorg tewerkgesteld werden, hierna een opleiding zorg om de overstap definitief te kunnen maken (UWV).

Figuur 11. Evolutie van de herintreders en zij-instromers in zorg- en welzijn in Zeeland, 2015-2020

Bron: 'Arbeidsmarkt in beeld' van Viazorg (<https://etil.blob.core.windows.net/media/factsheets-arbeidsmarkt-zorg-en-welzijn-zeeland-2021-def-3.pdf>)

4.2. Uitstroom: Ouderdom en andere uitstroom

De leeftijdsverdeling binnen het huidig bestand van medewerkers geeft inzicht in de (komende) uitstroom omwille van pensioen. In dit deel gaan we in op de cijfers hieromtrent voor de zorgsector. Naast pensioen, zijn ook andere vormen van uitstroom relevant: mensen die van werk veranderen of stoppen met werken om diverse redenen.

4.2.1 Vlaanderen²⁰

Vlaanderen kampt voornamelijk met een vergrijzing van de verpleegkundigen. Een verklaring waarom dit meer speelt bij verpleegkundigen dan zorgkundigen is dat het beroep zorgkundige nog niet zo lang bestaat (itv Zorgambassadeur).

- ▶ Vlaanderen²¹ kent tussen 2010 en 2020 een toenemende trend in het *aantal* geregistreerde verpleegkundigen en zorgkundigen van 50 jaar en ouder.

Bij geregistreerde verpleegkundigen neemt ook het *aandeel* 50+ers toe (t.o.v. de andere leeftijdscategorieën). Het aandeel 50-64 jarigen binnen de verpleegkundigen is gestegen tussen 2010 en 2020 tot 40.6%.

Bij de geregistreerde zorgkundigen blijft het *aandeel* van deze leeftijdsgroep min of meer stabiel, we zien weliswaar een stijging tussen 2017 en 2018. Dit komt door een wijziging in manier van registreren: verzorgenden die ook als verpleegkundige geregistreerd staan, worden niet meer meegeteld. Dit zorgt voornamelijk voor een terugval in de jongere leeftijdscategorieën. In 2020 betreft het aandeel 50+ers onder de zorgkundigen 26.4%.

- ▶ Het *aandeel* 30-49-jarige verpleegkundigen is sterk gedaald (56.1% in 2010, naar 44.6% in 2020). Deze afname lijkt wel gestabiliseerd tussen 2018 en 2020. Bij zorgkundigen is er een daling tussen 2010 en 2014. Hierna blijft het aandeel min of meer stabiel tot 43.6% in 2020 (wanneer we de administratieve wijziging incalculeren).
- ▶ Het aandeel <30-jarigen is opvallend kleiner onder verpleegkundigen (14.8% in 2020), in vergelijking met zorgkundigen (30% in 2020). Het aandeel jongeren in de verpleegkunde is de laatste tien jaar lichtjes gestegen tussen 2010 en 2018, waarna het weer lichtjes afneemt. Bij zorgkundigen nemen we een stijgende trend weer met stabilisatie sinds 2015 (wanneer we de administratieve wijziging incalculeren).

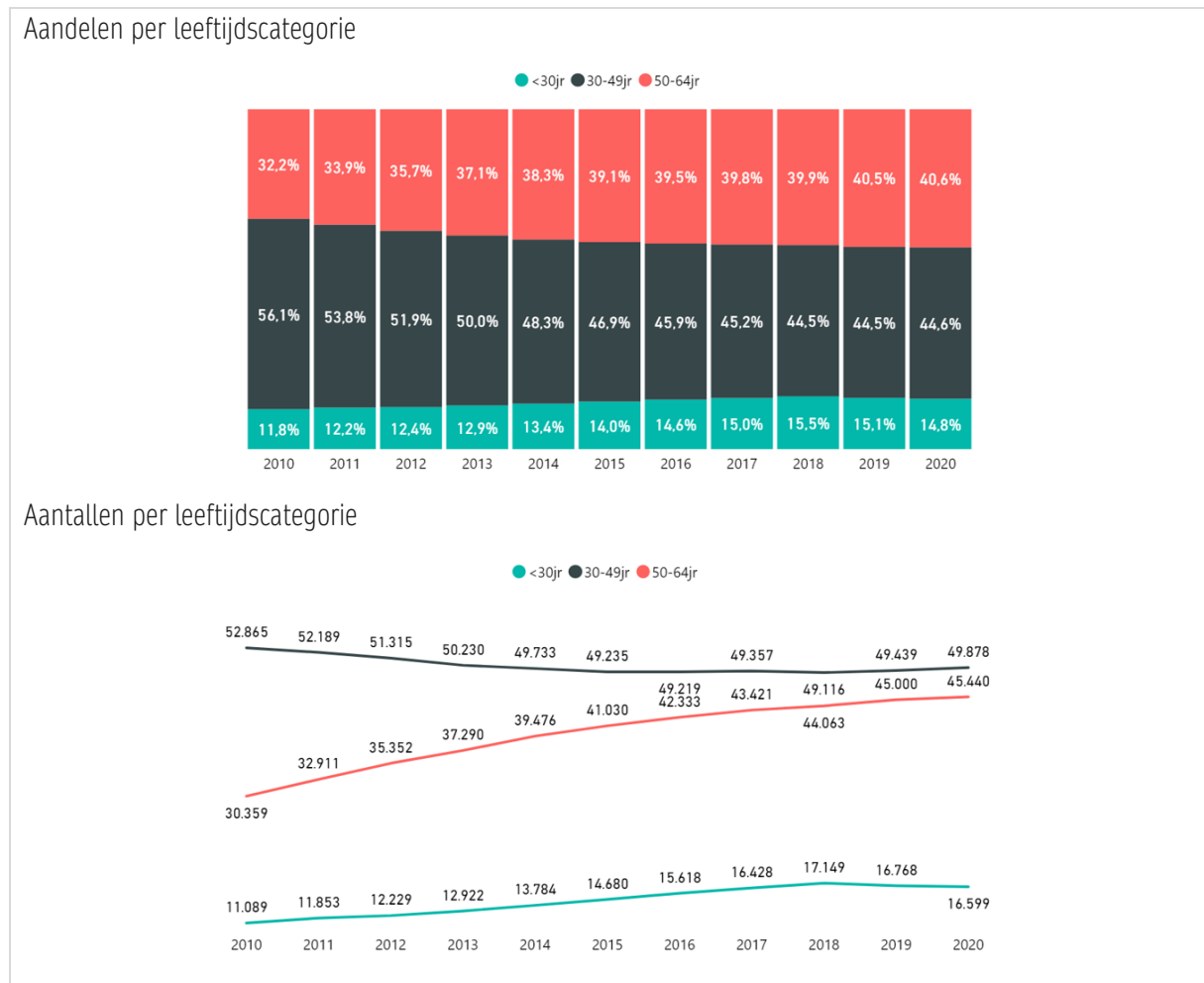
---

²⁰ Voor Vlaanderen zal de arbeidsmarktprognose van Steunpunt werk geüpdatet worden, eens dit gebeurd is zullen er interessante cijfers beschikbaar zijn over de verwachte aanwervingsbehoefte

²¹ Uit de grafieken op provinciaal niveau zien we dat in Oost- en West-Vlaanderen gelijkaardige evoluties plaatsvinden.

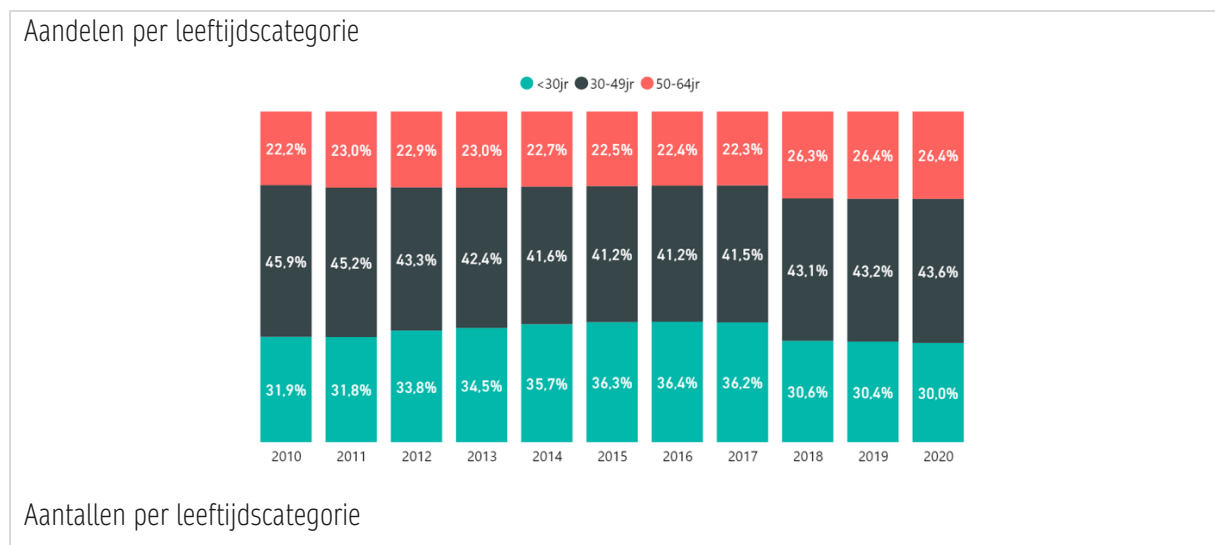

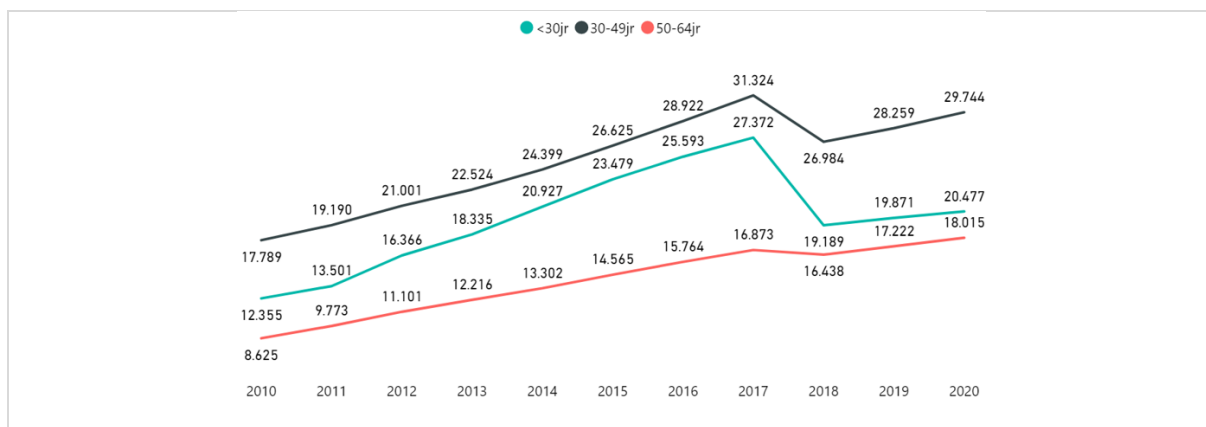
Figuur 12. Evolutie leeftijd van de geregistreerde verpleegkundigen in Vlaanderen

Bron: ikgaveer.be,

Figuur 13. Evolutie leeftijd van de zorgkundigen in Vlaanderen

Bron: ikgaervoor.be

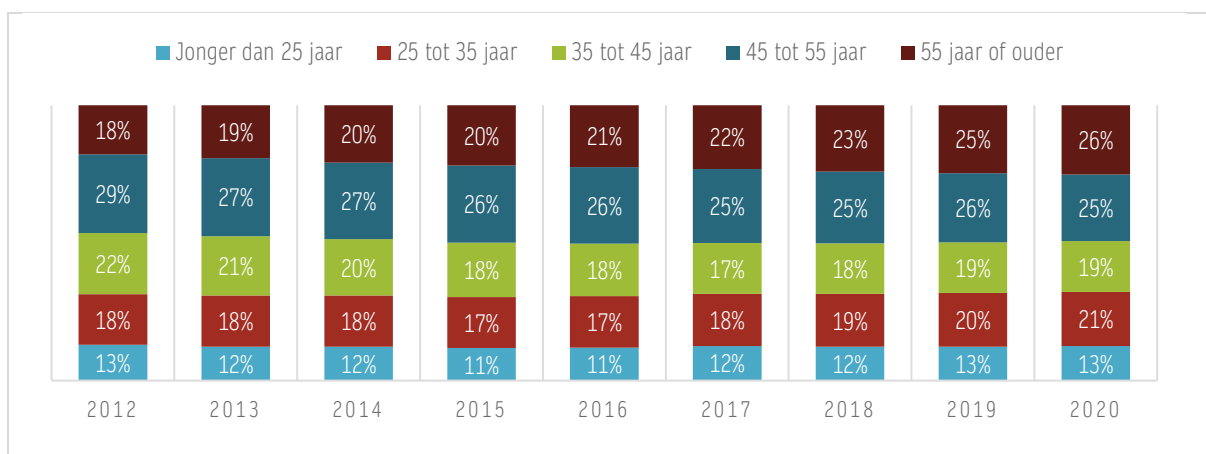
Naast natuurlijke uitstroom door ouderdom, zijn er ook *andere vormen van uitstroom*. Zo kunnen mensen beslissen de zorgsector te verlaten voor een andere sector. In het algemeen lijkt er op dit vlak geen groot probleem te zijn in Vlaanderen (itv Zorgambassadeur). Toch zorgt de aanslepende coronapandemie tot vermoeidheid en uitzichtloosheid, wat sommigen recent deed beslissen de sector te verlaten (itv Icuuro).

4.2.2 Zeeland

Ook Zeeland kampt met *vergrijzing* van het werknemersbestand in de sector Zorg en Welzijn:

- ▶ Het aandeel 55+ers in de sector Zorg en Welzijn in Zeeland is sterk toegenomen (van ongeveer 18% in 2012 tot 26% in 2020).²² In 2020 bedraagt het aandeel 55+ers dus een kwart van het geregistreerde personeel in de sector. Steeds meer mensen van het personeelsbestand gaat binnen de 10 jaar op pensioen.
- ▶ De aandelen van de groepen 45-55 en 35-55 jarigen zijn afgenomen, al is deze afname wel gestagneerd voor de 45-55 jarigen sinds 2017 en zelfs gekeerd richting een stijging voor 35-45 jarigen.
- ▶ Het percentage 25-35 jarigen is eveneens gestegen sinds 2017. Het aandeel van de <25 jarigen is eerst licht gedaald en vervolgens sinds 2017 weer licht gestegen om terug op het oorspronkelijke aandeel (13%) te eindigen. Deze stijgingen sinds 2017 van de jongere profielen reflecteren waarschijnlijk de toegenomen financiering die vrijgemaakt werd voor de sector.

Figuur 14. Leeftijdverdeling Werknemers zorg & welzijn in Zeeland

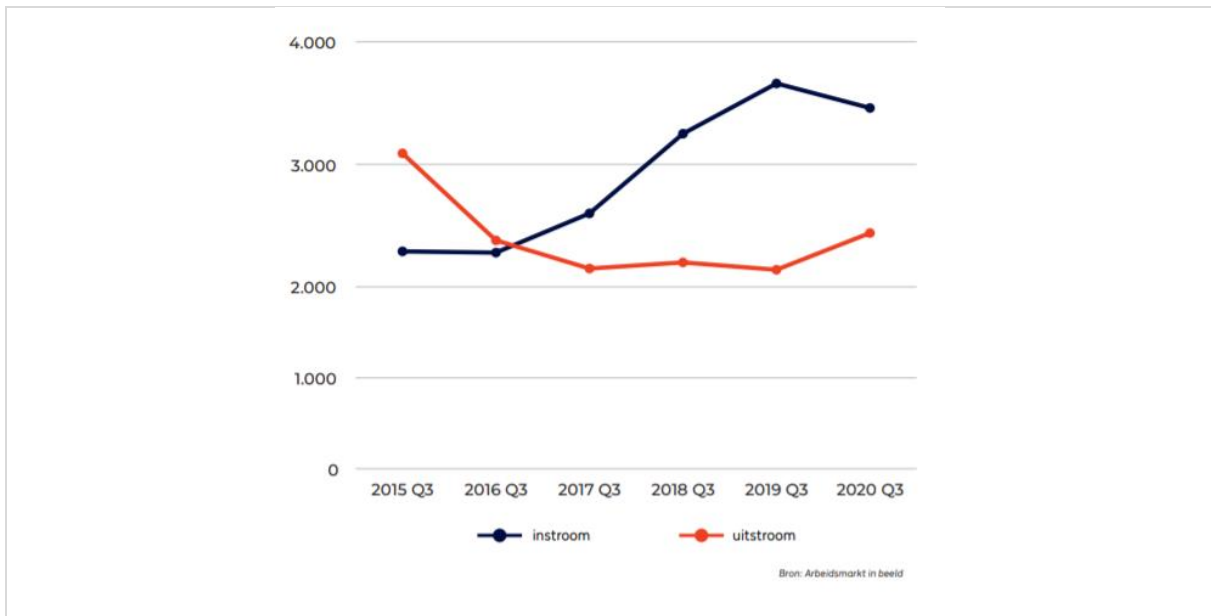
Bron: CBS AZW, Viazorg, grafiek door IDEA Consult, <https://viazorg.arbeidsmarktinbeeld.nl/viazorg-dashboard/?sectionId=3270>

²² Het is niet duidelijk in welke mate hier nog mensen meegeteld worden die toch al (even) op pensioen zijn.

Onderstaande figuur geeft inzicht in de in- en uitstroom uit de sector zorg en welzijn in Zeeland. Sinds 2016 is de totale instroom groter dan de totale uitstroom, een verbetering t.o.v. de vorige arbeidsmarktanalyse.

In 2020 is er sprake van een daling in instroom en een stijging in uitstroom. Recente cijfers van UWV tonen dat in het eerste kwartaal van 2021, 3.370 mensen in de sector binnenkwamen en 2.410 de sector verlieten, een positief verschil van 960.

Figuur 15. In- en Uitstroom Zorg en Welzijn Zeeland

4.3. Conclusie aanbodzijde

De algemene trend in de Euregio Scheldemond duidt op een toename in het aantal studenten verpleegkunde en verzorgende IG. In Vlaanderen heeft er in aanloop naar de aanpassing van de Bachelor verpleegkunde eerst een toename plaatsgevonden in het aantal studenten, gevolgd door een daling (itv Zorgambassadeur). Recent is er weer sprake van een stijging in het aantal studenten (en gediplomeerden) verpleegkunde.

Er wordt in beide regio's ook ingezet op het genereren van zij-instroom en het lukt om via deze weg mensen in de zorg tewerk te stellen. Het groeipotentieel van instroom vanuit werkloosheid wordt beperkt door de algemene arbeidsmarktkrapte. Toch is het een belangrijke piste waar men blijvend op wil inzetten.

In Zeeland is de instroom in de sector zorg en welzijn groter dan de uitstroom, al is dat verschil wel wat afgenomen met de pandemie.

De hele regio kampt met een vergrijzend bestand van zorgbeoefenaars. Dit zal de komende jaren verder voor heel wat uitstroom zorgen. In Vlaanderen zit het probleem minder bij zorgkundigen, wel is er een grote vergrijzing onder verpleegkundigen.

De impact van corona op uitstroom is nog een onzekere factor. Men vangt signalen op van vermoeidheid van het personeel.

5 / Evolutie van het aantal zorgbeoefenaars

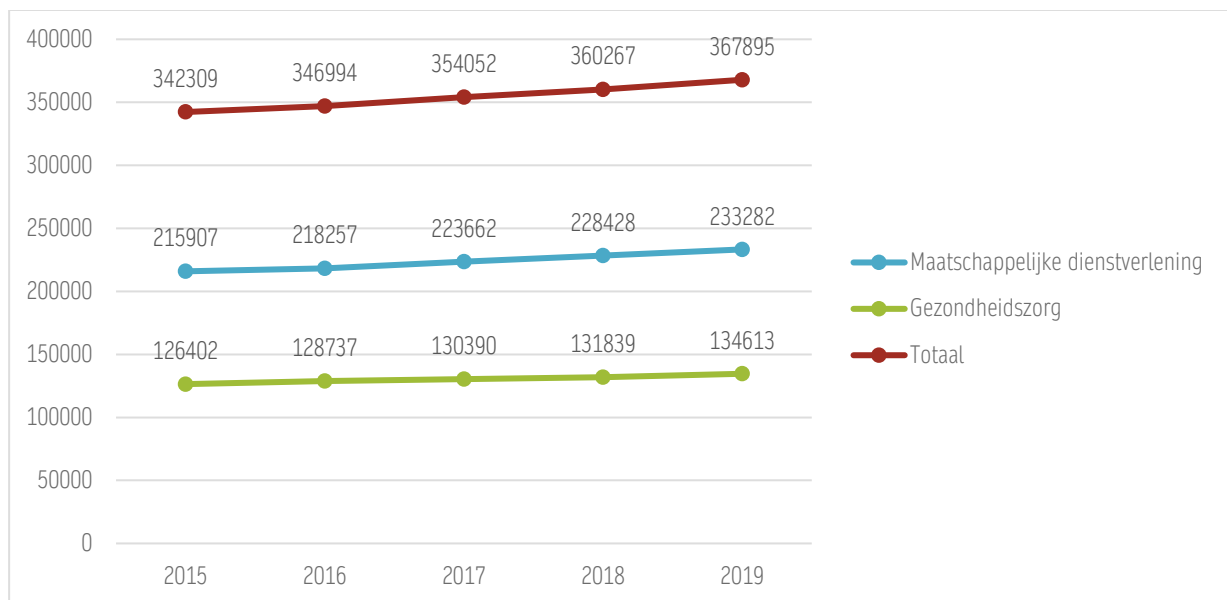
In de vorige delen bekeken we de evoluties in de vraag en het aanbod. Dit deel gaat in op de evolutie in het effectieve aantal zorgbeoefenaars, als resultaat van vraag en aanbod.

5.1. Vlaanderen

We bespreken eerst de tewerkstelling in de totale sector, vervolgens per beroep.

In Vlaanderen stijgt het *totaal aantal loontrekkenden in de sector gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening* tussen 2015 en 2019 met 7.5% (gezondheidszorg: 6.5%, maatschappelijke dienstverlening: 8%).²³

Figuur 16. Aantal loontrekkenden Vlaams Gewest (Statuut WSE-sector gezondheidszorg & maatschappelijke dienstverlening)

Bron: Steunpunt Werk, 2020

Onderstaande figuren tonen het *aantal geregistreeerde verpleegkundigen en zorgkundigen* tussen 2010 en 2020.²⁴

- ▶ Er is een stijgende lineaire trend voor het aantal *verpleegkundigen* in Vlaanderen. De absolute stijging in het aantal geregistreeerde verpleegkundigen tussen 2010 en 2020 betreft 32.742 personen, wat in relatieve termen overeenkomt met een stijging van 30% (West-Vlaanderen: 30%, Oost-Vlaanderen: 32%). Verder zien we geen grote verschillen in de relatieve stijging tussen het aantal geregistreeerde mannelijke verpleegkundige en het aantal geregistreeerde vrouwelijke verpleegkundige.
- ▶ Voor *zorgkundigen* zien we ook een stijging in de werkgelegenheid. Qua zorgkundigen is de absolute stijging van gelijkaardige grootorde als deze van verpleegkundigen, namelijk 34.814 personen. Gegeven het lagere totaal aan zorgkundigen, houdt dit een relatieve stijging in van 80% tussen 2010 en 2020 (het beroep

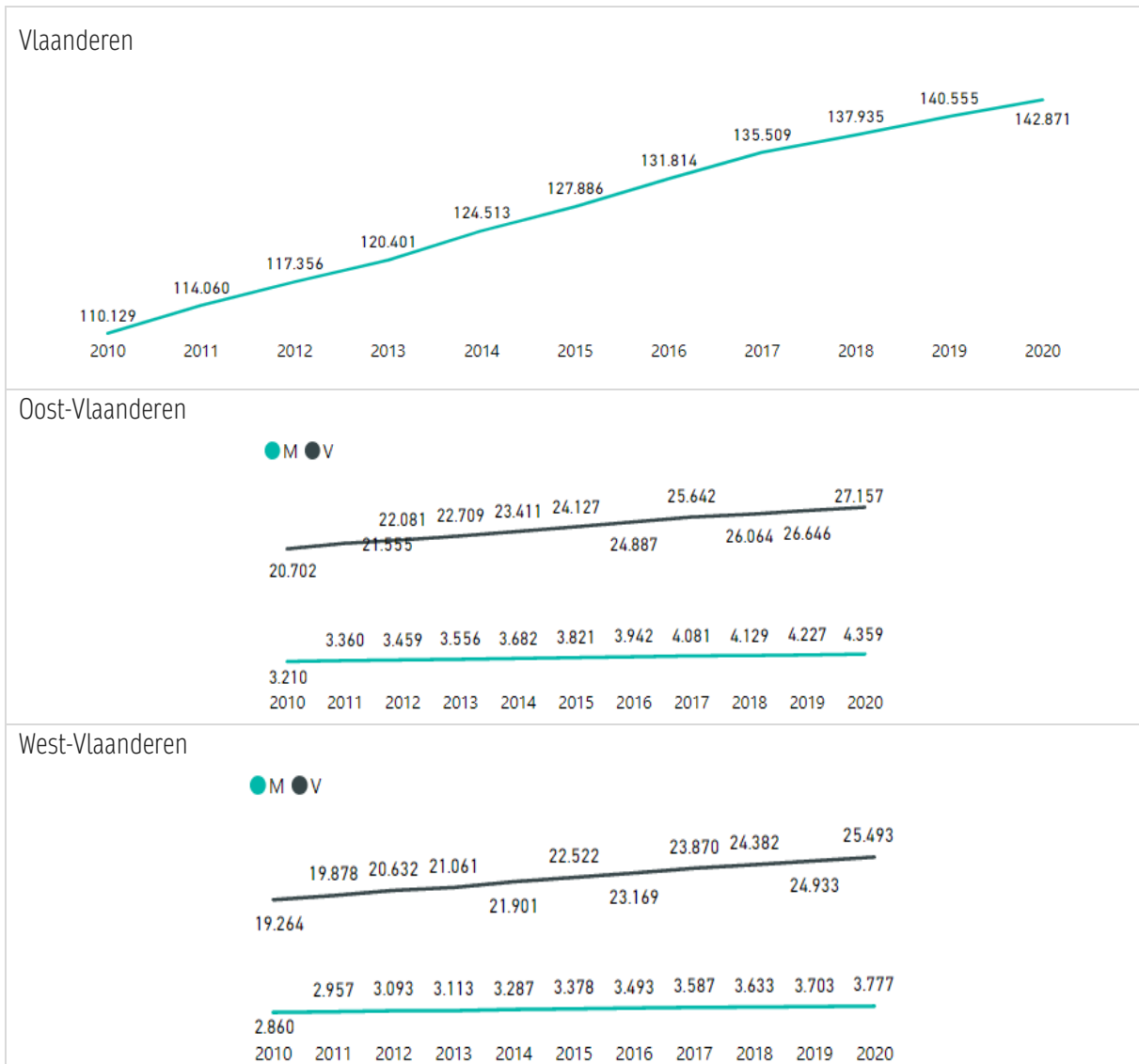
²³ Gezondheidszorg: Oost-Vlaanderen kent een stijging met 9.5% en West-Vlaanderen met 1.2%. Het is onduidelijk in welke mate deze cijfers ook vertekend zijn door de aanwezigheid van één grote HR organisatie in de provincie.

²⁴ Het aantal zorgbeoefenaars bevat dubbelstellingen omdat één persoon voor meerdere zorgberoepen kan geregistreeerd zijn.

bestaat immers nog niet zo lang). Een gelijkaardige trend doet zich voor in de provincies Oost- en West-Vlaanderen.

De grafiek toont een plotse daling in het aantal zorgkundigen in de periode 2017-2018, waarna dit terug stijgt. De verklaring ligt in de dataregistratie. Vanaf 2018 werden personen die zorgkundige zijn en die tegelijk een visum hebben om als verpleegkundige te werken, niet langer meegeteld in het aantal zorgkundigen.

Figuur 17. Geregistreerde Verpleegkundigen

Figuur 18. Geregistreerde Zorgkundigen

Bron: ikgaavor.be, Departement WVG

5.2. Zeeland

De evolutie in de *tewerkstelling in de sector Zorg en Welzijn* in Zeeland loopt gelijk met de evolutie in Nederland. Na een daling tussen 2012 en 2016, ten gevolge van besparingen in de zorg en reorganisaties, werd er weer gekozen om te investeren in de kwaliteit van zorg (met name in de zorg in verpleeghuizen; itv UWV, Viazorg). Door een toename in de beschikbaar gestelde middelen, groeide sinds 2016 de werkgelegenheid weer. Dit is een belangrijke omslag sinds de vorige arbeidsmarktanalyse in 2017.^{25,26}

Tijdens het eerste kwartaal van 2020 zorgde de coronapandemie voor een rem op de banengroei met zelfs een kleine terugval tot gevolg. Aan het einde van het 3^e kwartaal van 2020 was er weer een toename in banen in vergelijking met een jaar ervoor.²⁷ Deze heropleving valt mede te verklaren door de toegenomen vraag aan acute zorg als gevolg van de pandemie. De groei bevond zich voornamelijk in tewerkstelling in de branche verpleging, verzorging en thuiszorg (UWV, 2021). Een belangrijk element om mee in rekening te brengen is dat tijdens de

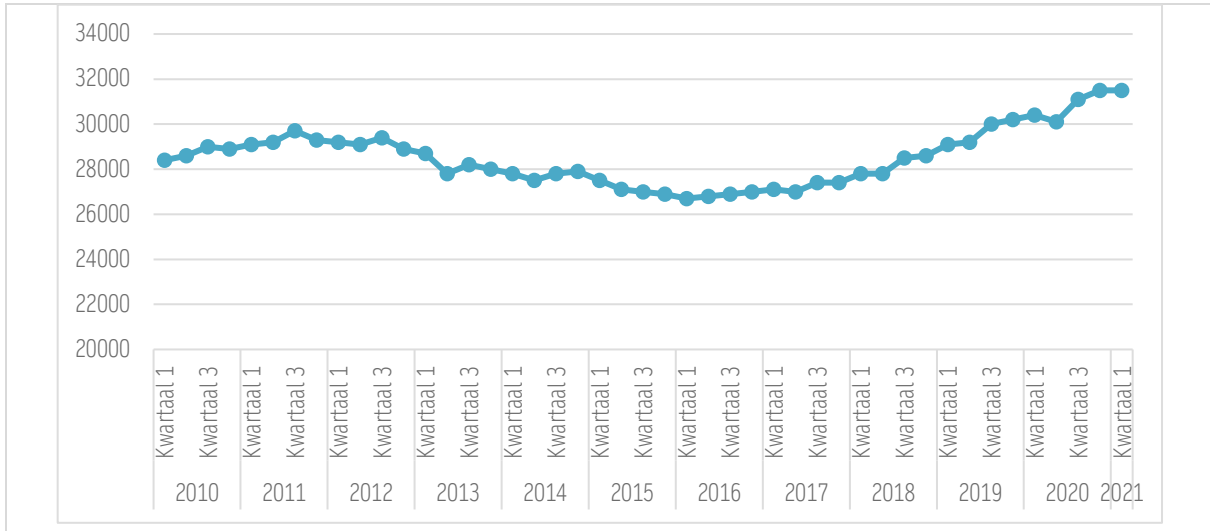
²⁵ In alle zorgbranches groeide het aantal werknemers.

²⁶ Om de vergelijking met Vlaanderen te maken, berekenden we de toename in aantal werknemers tussen 2015 en 2019 voor Nederland. Deze stijging over deze periode in Nederland is 9,2%, wat hoger is dan de stijging in Vlaanderen, die 6,5% betreft.

²⁷ De coronacrisis had een grote impact op werk in de zorg in Nederland. Nederland zag een toename in het aantal werkloosheidsuitkeringen in 2020 voor alle sectoren, enkel in de zorg zag men een daling met 5%. (UWV Arbeidsmarktinformatie en -advies, 2021)

coronapandemie Nederland een systeem invoerde waarbij mensen uit andere sectoren (m.n. de horeca) tijdelijk tewerkgesteld konden worden in de zorgsector (UWV). Deze tijdelijke jobs zitten niet opgenomen in de hier besproken data.

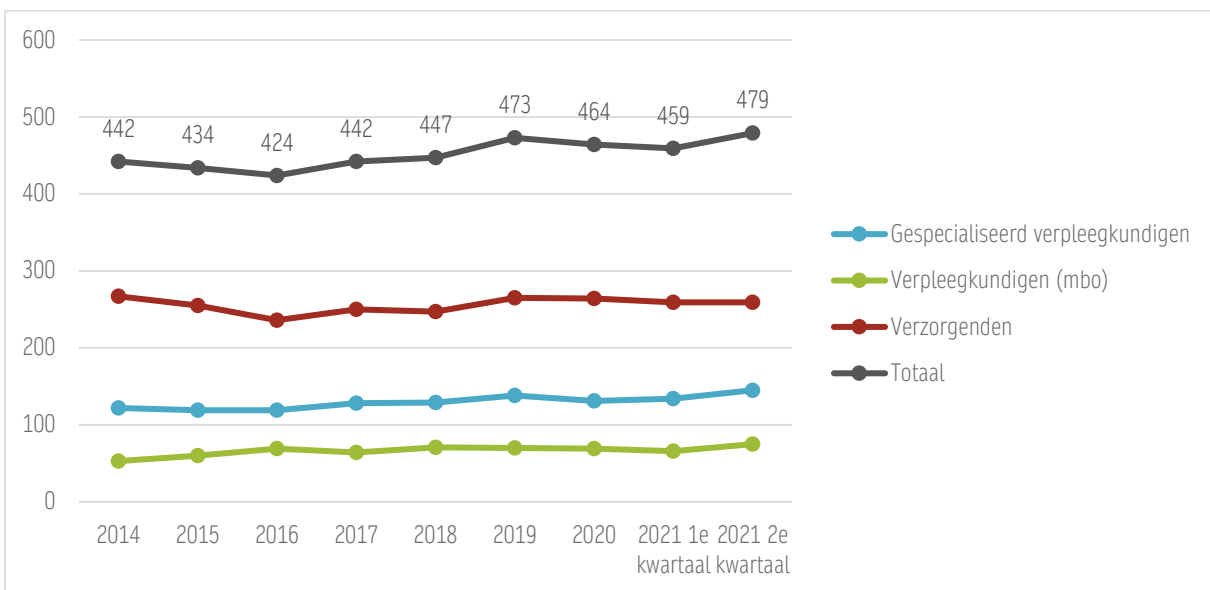
Figuur 19. Aantal werknemers per kwartaal in de sector Zorg en Welzijn²⁸, Zeeland

Bron: Viazorg

Onderstaande figuur geeft het aantal tewerkgestelde verpleegkundigen en verzorgenden IG in Nederland weer. We zien ook hier een stijging tussen 2016 t.e.m. 2019 en een afname door Corona in 2020 en het eerste kwartaal van 2021. Vanaf het 2e kwartaal van 2021 lijkt er een grote recuperatie te zijn, met name door een stijging in tewerkgestelde verpleegkundigen (zowel gespecialiseerde als MBO). Het aantal verzorgenden IG daalde in 2021 t.o.v. 2020 en bleef ook in het tweede kwartaal stagneren.

Figuur 20. Evolutie aantal tewerkgestelden per beroep in Nederland (duizenden)

Bron: CBS, <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82808NED/table?dl=5DBDE>

²⁸ De grootste subbranches zijn verpleging verzorging en thuiszorg en ziekenhuizen (39%) en overige medische specialistische zorg (22%) (Viazorg, 2021)

5.3. Conclusie aantal zorgbeoefenaars

Een belangrijke bevinding is dat er sinds de vorige arbeidsmarkt analyse uit 2017 terug een stijgende trend heeft plaatsgevonden in het aantal mensen tewerkgesteld in de zorg en Welzijn in Nederland. In Vlaanderen zet de stijgende trend die al in het vorig rapport benoemd werd, zich verder.

Wat de impact van corona betreft, was er geen daling in het aantal geregistreerde verpleeg- en zorgkundigen in Vlaanderen in 2020. Uit de beschikbare data van het aantal tewerkgestelden in Nederland, blijkt wel een daling veroorzaakt door Corona. Deze lijkt echter reeds omgekeerd naar een stijging in het 2^e kwartaal van 2021 voor verpleegkundigen.

6 / Tendensen en prognoses

In dit deel bespreken we een aantal tendensen die de arbeidsmarkt van de zorg beïnvloeden. Eerst spenderen we aandacht aan de belangrijkste tendens: de verouderende bevolking. We bespreken de geschatte evolutie van de leeftijdsopbouw van de bevolking. Dit is relevant aangezien het sterke implicaties heeft voor de verwachte zorgvraag. Hierboven zagen we reeds dat een verouderende bevolking leidt tot een uitstroom uit de zorg, maar het leidt ook tot een toegenomen zorgvraag en een toegenomen complexiteit van de zorg. Ten tweede, gaan we in op een aantal andere relevante evoluties en contextfactoren. In een derde paragraaf bespreken we informatie gerelateerd aan de (verwachte) tekorten. We eindigen dit deel met het overlopen van enkele potentiële pistes die inspelen op de krapte.

6.1. Veroudering bevolking

6.1.1 Vlaanderen

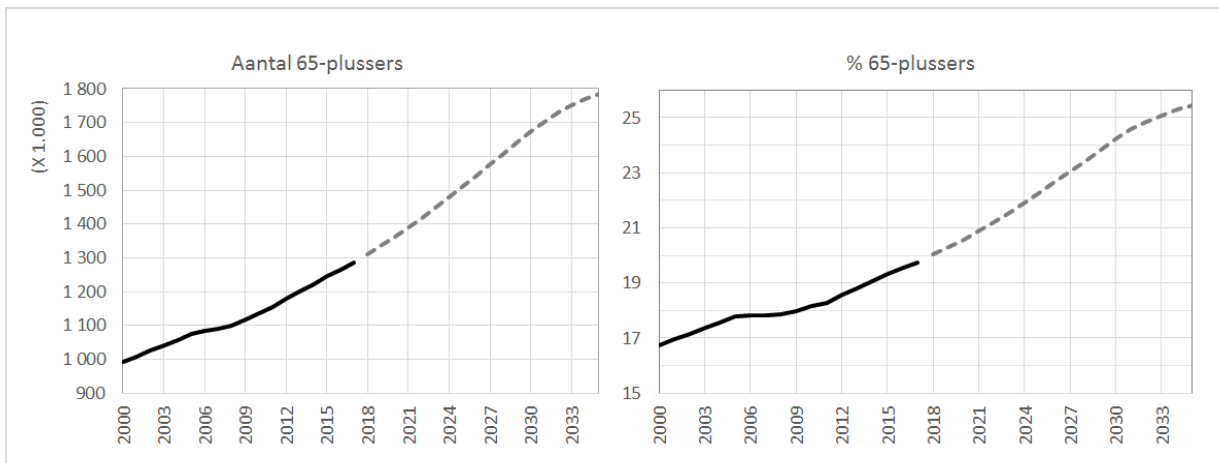
In Vlaanderen zien we een toename van het absolute aantal 65+-ers en het relatieve aandeel van deze groep in de bevolking (zie onderstaande figuur).

- ▶ Het aandeel mensen op beroepsactieve leeftijd stijgt niet evenredig met het aandeel 65+-ers. Niet alleen versterkt de vergrijzing de krapte op de arbeidsmarkt maar veroorzaakt deze groeiende groep behulploevende ouderen een bijkomende vraag naar zorg. De actieve bevolking wordt volgens projecties zelfs voorspeld af te nemen met 5 procentpunt de komende 30 jaar (Voka Health Community, 2021).
- ▶ De piek van de vergrijzing in Vlaanderen wordt naar verwachting ingezet vanaf 2032. Dan zal een kleine 25% van de Vlaamse bevolking ouder dan 65 jaar zijn (Voka Health Community, 2021). Maar ook hierna voorziet men een verdere toename in de afhankelijkheidsgraad van de 67 plussers.

Prognoses van vergrijzing verschillen per gemeente, wat implicaties met zich meedraagt voor de lokale organisatie van de zorg (ter illustratie: de West-Vlaamse kustgemeenten zullen sterker vergrijzen dan een stad als Gent).

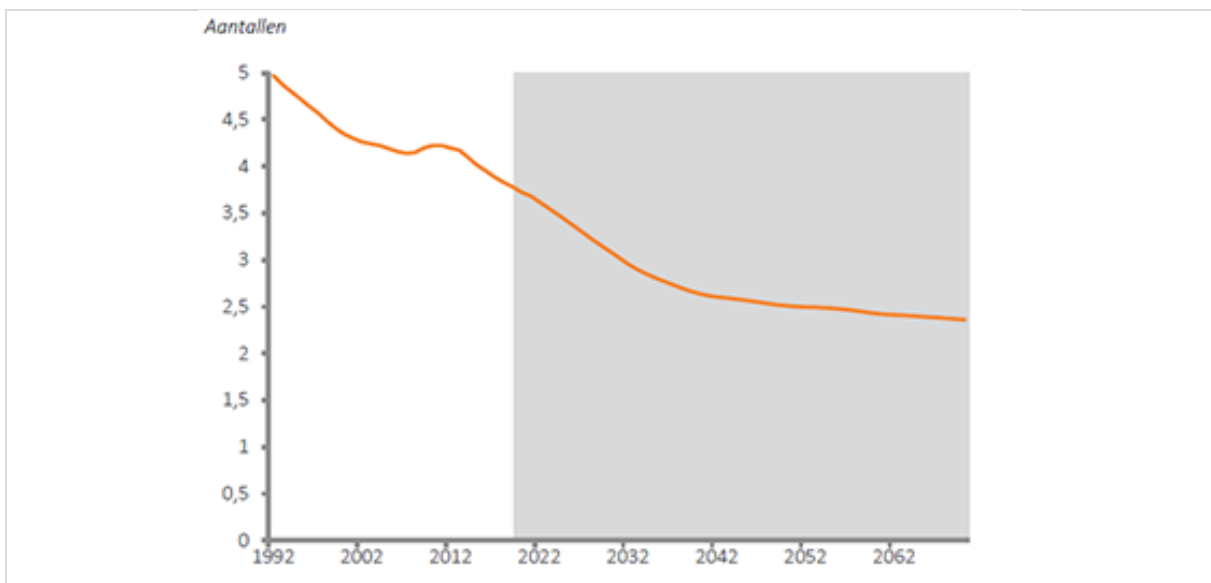

Figuur 21. Aantal 65-plussers en aandeel 65-plussers, Vlaams Gewest, waarnemingen 2000-2017 en vooruitzichten 2018-2035

Bron: Statistiek Vlaanderen (a), (b)

Figuur 22. Aantal personen op arbeidsleeftijd (18 - 66 jaar) per persoon van 67 jaar en ouder

Bron: Federaal Planbureau. (2021), Statbel (b)²⁹

6.1.1.1 Zeeland

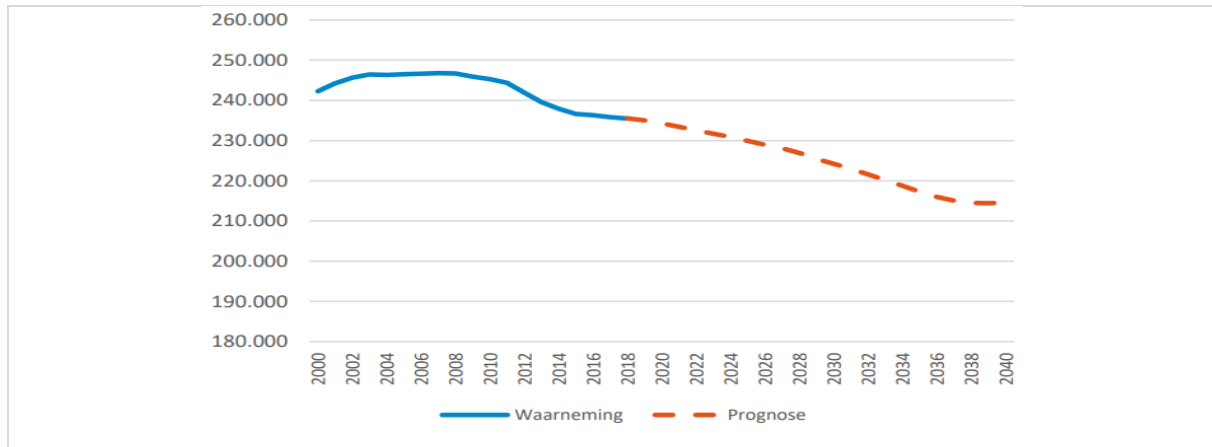
Ook in Zeeland voorzien prognoses een daling van de potentiële beroepsbevolking (Provincie Zeeland, 2019). Specifiek voorspelt men ten opzichte van 2040 een daling in het aantal personen van 30-59 jaar en het aantal personen van 15-29 jaar. De groep 60-79 jarigen zal toenemen. De grootste stijging bevindt zich in de 80+ers, zowel in absolute als in relatieve stijging. Het aantal <15 jarigen zal eveneens stijgen.³⁰

²⁹ Voor deze gegevens is rekening gehouden met de impact van Covid

³⁰ Hierin verschilt de prognose van degene opgenomen in de voorgaande analyse, die nog een daling voorzag van 9% voor de groep <15 jarigen. Een ander verschil is dat de daling in de categorieën 15-29 en 30-59 jarigen met deze update minder groot ingeschat worden.

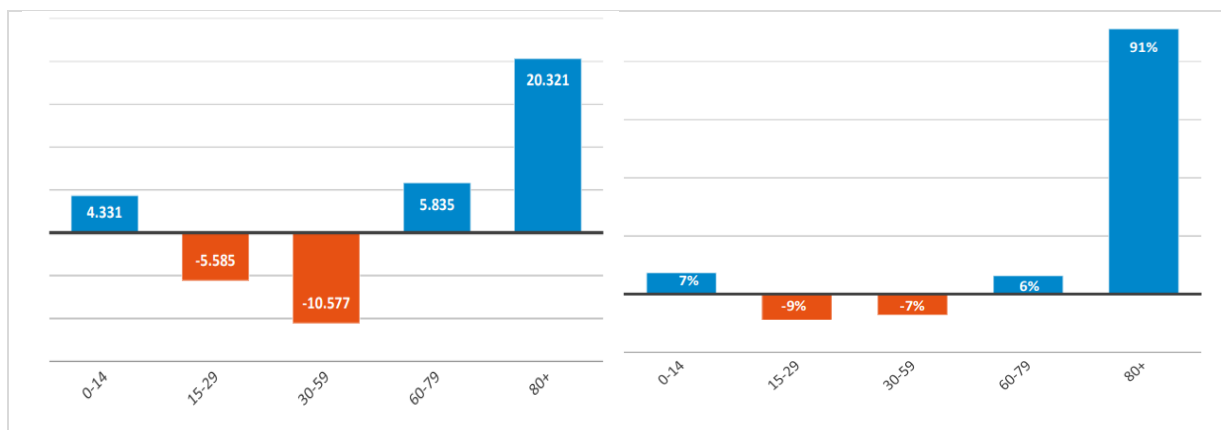
Voor Zeeland zal dus, net als in Vlaanderen, sprake zijn van een daling van de beroepsbevolking en van een stijging van de oudere bevolking. Dit impliceert verhoudingsgewijs een toegenomen zorgnood en een daling in het aantal mensen beschikbaar om te werken in de zorg.

Figuur 23. Ontwikkeling van de potentiële beroepsbevolking Zeeland, 15-65-jarigen

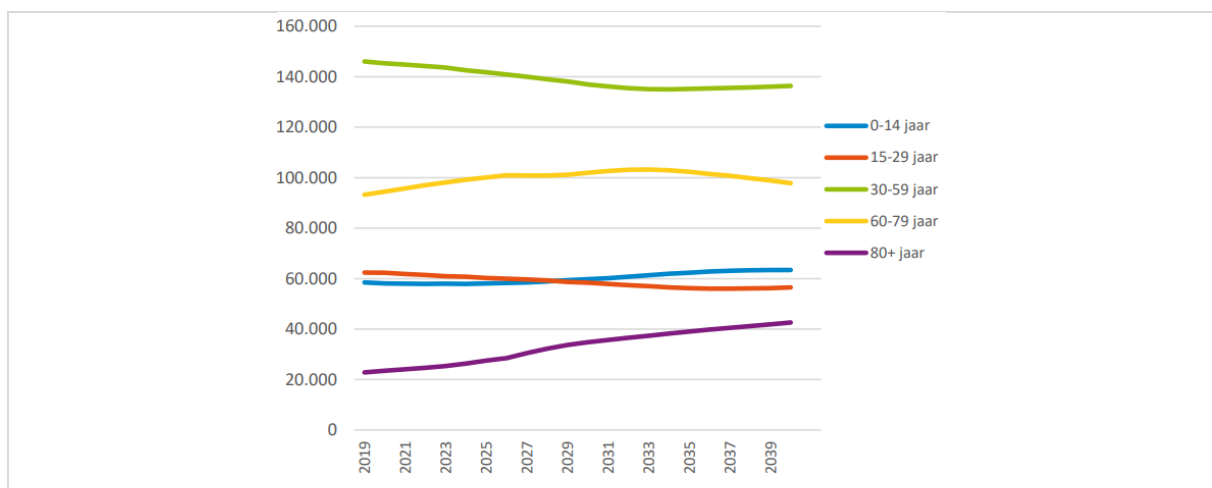
Bron: Bevolkings- en huishoudenprognose Zeeland 2019, Provincie Zeeland

Figuur 24. Absolute (links) en relatieve (rechts) bevolkingsontwikkeling Zeeland, 2018-2040

Bron: Bevolkings- en huishoudenprognose Zeeland 2019, Provincie Zeeland

Figuur 25. Evolutie van de bevolkingsontwikkeling per leeftijdsgroep in Zeeland, periode 2019- 2040

6.2. Enkele evoluties die een invloed kunnen hebben op de toekomstige arbeidsmarkt

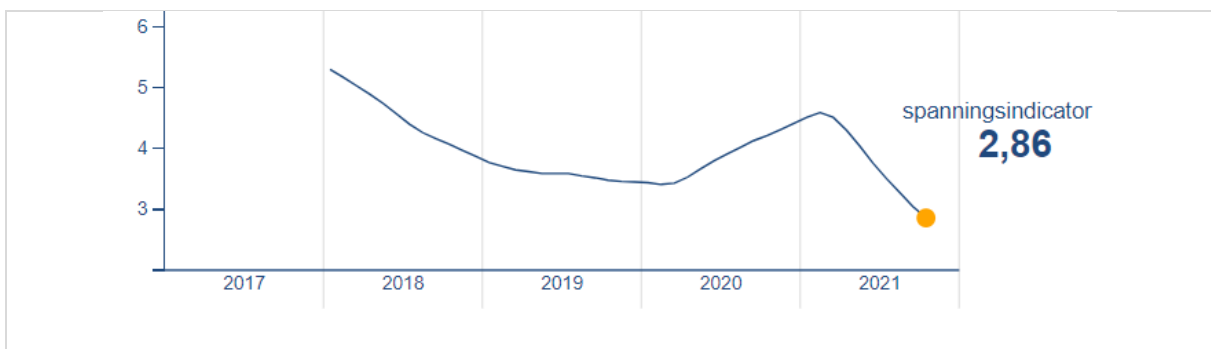
Naast vergrijzing hebben ook andere evoluties een invloed op de arbeidsmarkt voor de zorg.

6.2.1 Algehele krapte op de arbeidsmarkt

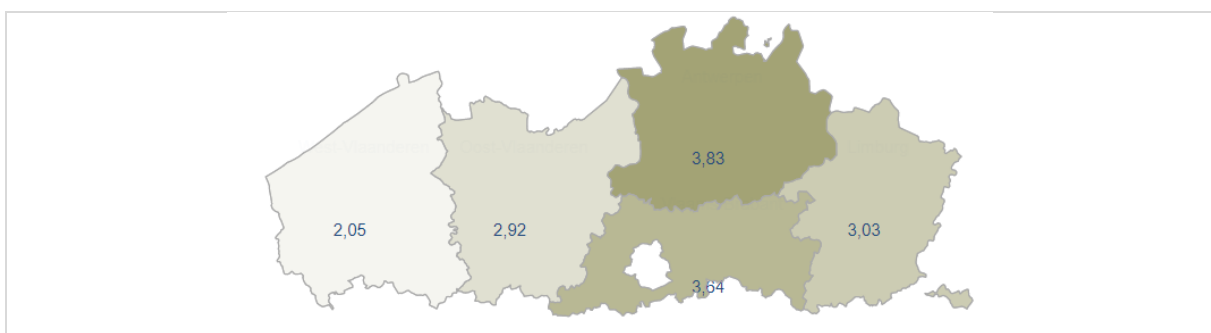
Het is belangrijk om het breder plaatje in het oog te houden: het probleem van te weinig personeel is niet uniek voor de zorgsector. Zowel in Vlaanderen als in Nederland horen we dat diverse sectoren wanhopig op zoek zijn naar personeel (itv VDAB, UWV). Dit legt beperkingen op aan de mogelijkheid voor oplossingen zoals het inzetten op zij-instroom.

Onderstaande figuur visualiseert voor Vlaanderen de evolutie in de verhouding tussen het aantal werkzoekenden zonder werk in bemiddeling en het aantal beschikbare vacatures: hoe lager de spanningsindicator, hoe meer krapte er is op de arbeidsmarkt. Uit onderstaande visualisatie blijkt dat de krapte door de coronapandemie is afgenomen, waarna het in 2021 sterk is gestegen, tot verder dan voor de start van de pandemie. In oktober 2021 was de spanning in Vlaanderen het grootst in West-Vlaanderen, gevolgd door Oost-Vlaanderen.

Figuur 26. Evolutie in de spanningsindicator volledige arbeidsmarkt NEC Vlaanderen

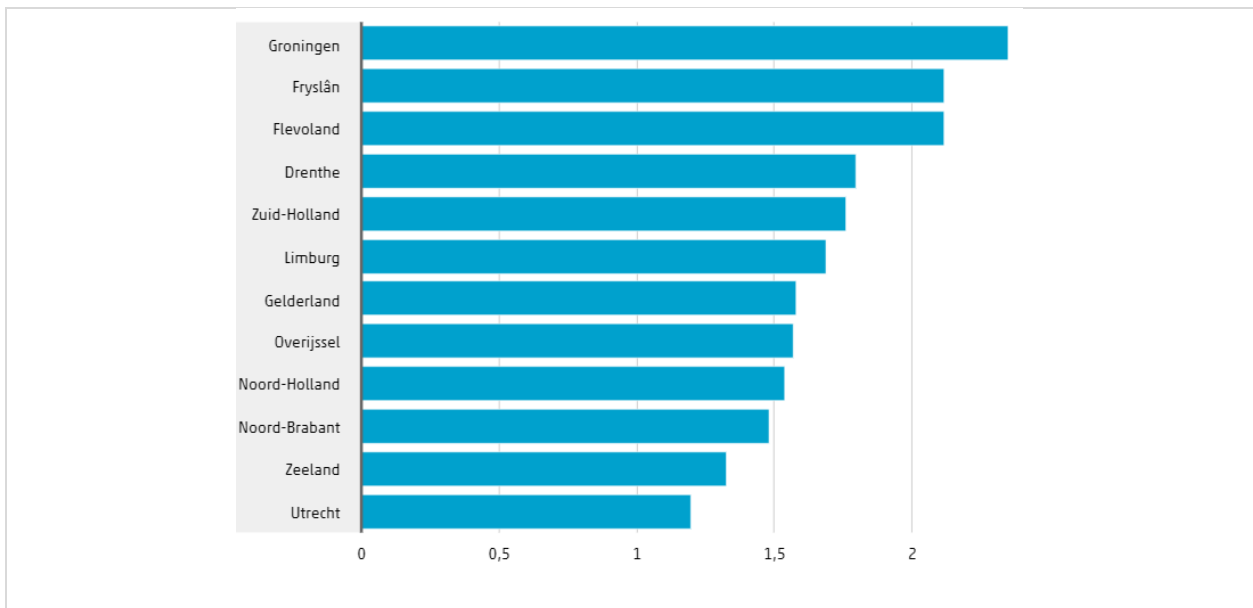
Figuur 27. Spanningsindicator oktober 2021 volledige arbeidsmarkt NEC per provincie

Noot: Vacatures in Normaal Economisch Circuit (zonder Uitzendopdrachten) rechtstreeks aan VDAB gemeld (NECzU_R); bron: VDAB, Beroepen in cijfers

Ook Zeeland blijkt in Nederland tot de provincies te behoren die het meest kampen met krapte op de arbeidsmarkt, zoals blijkt uit onderstaande figuur die het aantal werklozen per vacature weergeeft per provincie.

Figuur 28. Werklozen per vacature Nederland 2020

Bron: CBS

6.2.2 De coronapandemie

De coronapandemie heeft voor heel wat disruptie gezorgd in de zorgsector. Het blijft de vraag in welke mate dit blijvende gevolgen zal hebben in de toekomst. Hierover vinden we slechts beperkte indicaties in de data (waar recente data beschikbaar was, bespraken we dit reeds). Ook in de interviews kon men hier weinig uitspraken over doen. Hieronder halen we enkele zaken aan, die naar voren kwamen in de interviews:

- ▶ In Zeeland was er sprake van meer samenwerking tussen instellingen voor ouderenzorg: er was uitwisseling van personeel, men zetten een gemeenschappelijke Covid afdeling op. De vraag is of deze versterkte samenwerking ook na de pandemie zal voortduren (itv UWV).
- ▶ De coronapandemie heeft ook bijgedragen tot een grotere bekendheid van beroepen in de zorg: "het is voor de bevolking duidelijker geworden wat verpleegkundigen doen" (itv Zorgambassadeur). Vooral ziekenhuizen zijn positief belicht. In de ouderenzorg was er meer negatieve beeldvorming (itv Zorgambassadeur). Ook in Nederland ervaart men dat corona een goede impact gehad heeft op de publieke opinie over zorgopleidingen (itv UWV).
- ▶ De aanslepende coronapandemie leidt tot vermoeidheid bij mensen in de zorg, wat bij sommigen leidt tot de beslissing om van werk te veranderen (itv Icuuro).

6.2.3 Financiering

Tewerkstellingscijfers worden sterk beïnvloed door financieringsbeslissingen van de overheid. Zie bijvoorbeeld de impact van de toegenomen financiering in Nederland: een toegenomen tewerkstelling sinds 2017 en een instroom die de uitstroom overtreft. In de interviews kwamen ook enkele specifiekere financieringskeuzes en hun implicaties aan bod:

- ▶ In Vlaanderen is er sprake van een evolutie waarbij verhoudingsgewijs meer financiering gaat naar plaatsen voor zwaar zorgbehoevenden in verzorgingstehuizen, bijgevolg wordt hier ook meer op ingezet. De tendens is bijgevolg dat mensen met minder complexe zorgvragen langer thuisblijven of naar service flats gaan, wat

dan leidt tot een toenemende nood aan thuiszorg (itv Icuero). Ook in Nederland wordt er vanuit het beleid meer ingezet op thuiszorg (itv UWV).

- ▶ Een andere evolutie in Nederland is dat door een aanpassing in regelgeving huisartsenpraktijken meer taken zullen mogen uitvoeren (bv. echo's) en daarbij nood hebben aan ondersteuning. In ziekenhuizen zal er net meer specialistisch gewerkt worden (itv UWV).

6.3. Tekorten

Zowel in Vlaanderen als in Nederland is er in de hele zorgsector sprake van een groot tekort aan verpleegkundigen en zorgkundigen/verzorgenden IG.

6.3.1 Verschillen tussen subsectoren

Tussen de subsectoren zijn er nog verschillen in de uitdagingen. Met name de ouderenzorg heeft het moeilijk om verpleegkundigen en zorgkundigen aan te trekken, zo blijkt uit de interviews. Afgestudeerde verpleegkundigen kiezen eerder voor een ziekenhuis omdat dit een meer dynamisch imago heeft (verschillende diensten, intensieve zorgen). Voor zorgkundigen is er "concurrentie" met de thuiszorg omdat de werkomstandigheden (bv. werkuren) door sommigen als aantrekkelijker beschouwd worden (itv Icuero, UWV).

6.3.2 Vlaanderen

Er staan momenteel heel wat vacatures open. Ook wanneer we bijvoorbeeld op Vlaams niveau de vacatures naast de behaalde diploma's leggen, blijkt er een groot verschil. Zo waren er in 2020 7.996 ontvangen vacatures voor verpleegkundigen en in 2021 10 577 (NEC).³¹ Ter referentie: in 2020 behaalden 2.886 personen een diploma verpleegkundige, zowel PB als HBO5 (Ikga ervoor.be & VDAB). We mogen echter niet zomaar het verschil tussen deze twee als "het tekort" beschouwen, maar ook gegeven het feit dat niet alle vacatures door VDAB geregistreerd worden, zien we hier wel indicaties van tekorten aan nodige instroom uit opleiding.³² Ook de poele van werkzoekenden is beperkt (zie bijlage: Spanningsindicator).

Uit onderstaande prognose blijkt dat de toekomstige werkgelegenheid de komende jaren in Vlaanderen verder sterk zal stijgen in de Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening. Uit de analyse van de leeftijdsopbouw leerden we reeds dat we voor verpleegkundigen een grote toekomstige uitstroom zullen ervaren. Het aantal mensen in opleiding neemt toe, maar er wordt verwacht dat dit niet volstaat om de toegenomen vraag in te vullen, door de algemene krapte op de arbeidsmarkt en de dalende bevolking op beroepsleeftijd.

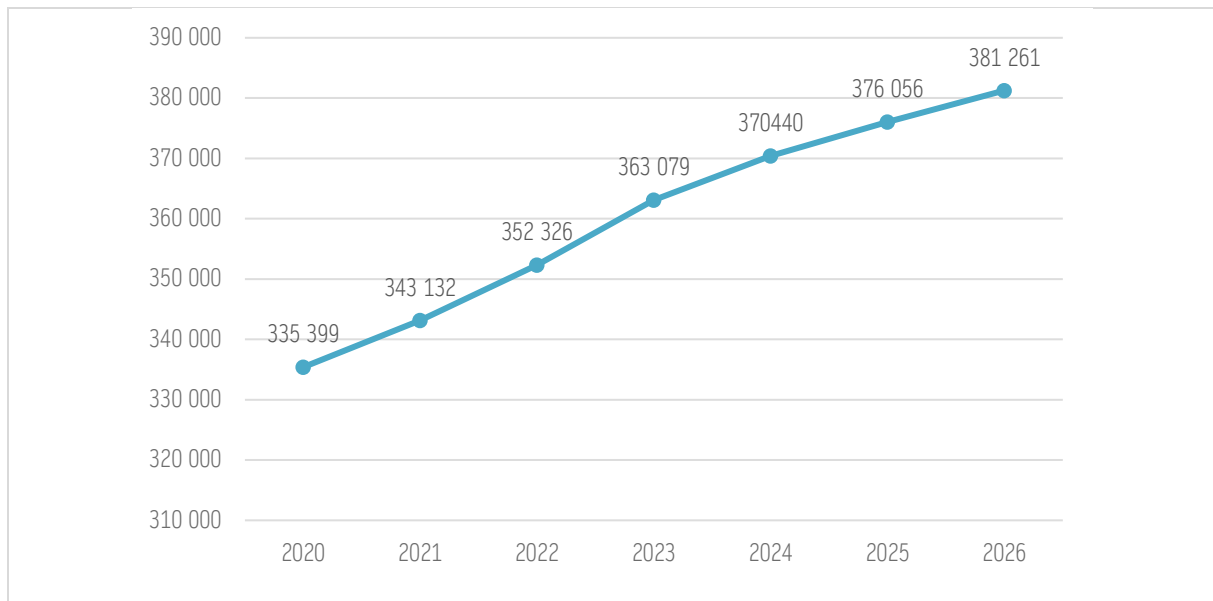
Dat er een tekort is en dat dit zal toenemen, wordt door iedereen aangenomen. Er zijn echter momenteel geen cijfers beschikbaar, voor zover wij weten, die concreet inzicht geven in aantallen voor deze tekorten in de zorg of voor zorg- of verpleegkundigen in Vlaanderen.

---

³¹ In juni 2020 alleen waren er 1 431 vacatures, in juni 2021 2099

³² Het tekort kan niet eenvoudigweg afgeleid worden van het verschil tussen het aantal vacatures en het aantal studenten. Zo kunnen twee vacatures maar een werkelijke nood voor één "nieuwe" verpleegkundige betekenen, wanneer er sprake is van iemand die binnen de sector zelf van beroep veranderd.

Figuur 29. Prognose loontrekkende werkgelegenheid Vlaams gewest (in personen): Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening

Bron: IDEA Consult o.b.v. berekening door BISA-FPB-IWEPS-SVR op basis van de regionale rekeningen in ESR95, INR (Verso)

6.3.3 Zeeland

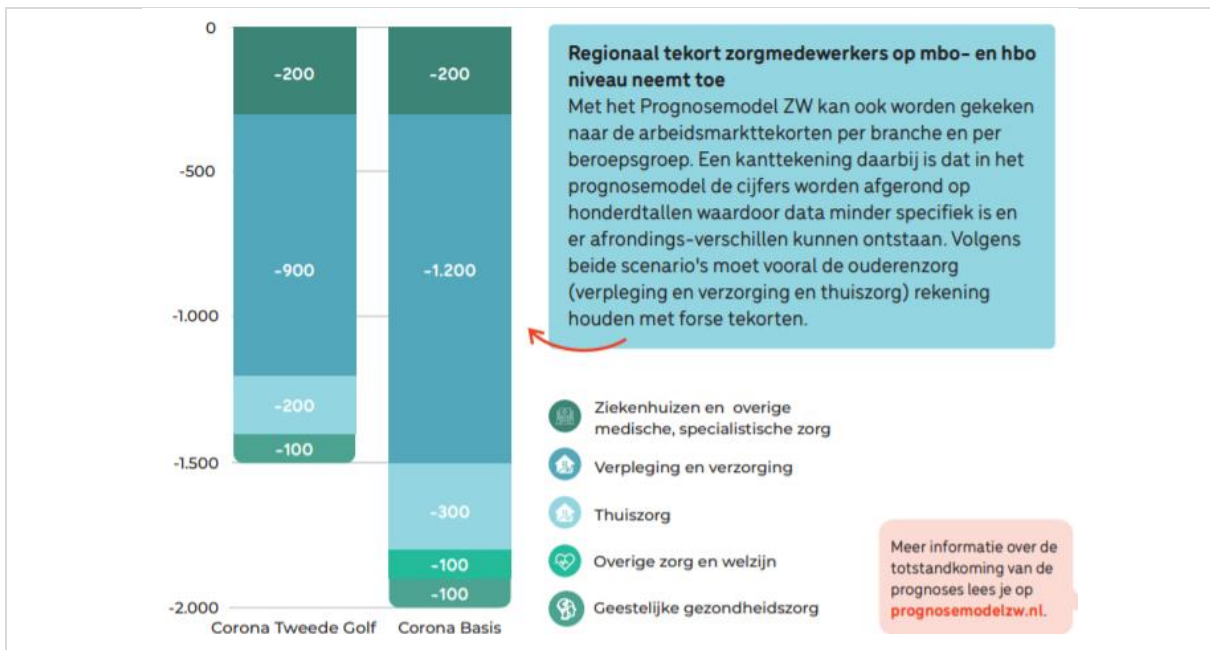
Voor Zeeland zijn er wel recente projecties beschikbaar voor de tekorten. In 2030 voorspelt men een tekort van 2000 arbeidsplaatsen.³³ De grootste tekorten situeren zich in de branches 'Verpleging en verzorging', gevolgd door 'Thuiszorg' en 'Ziekenhuizen en overige medische, specialistische zorg'.³⁴ Concreet situeert zich het grootste tekort bij Verzorgenden IG, maar er zijn ook heel wat verpleegkundigen (mbo) te kort.

³³ Prognose gebaseerd op twee Corona golven

³⁴ Dit zijn tevens de grootste subsectoren in absolute tewerkstelling

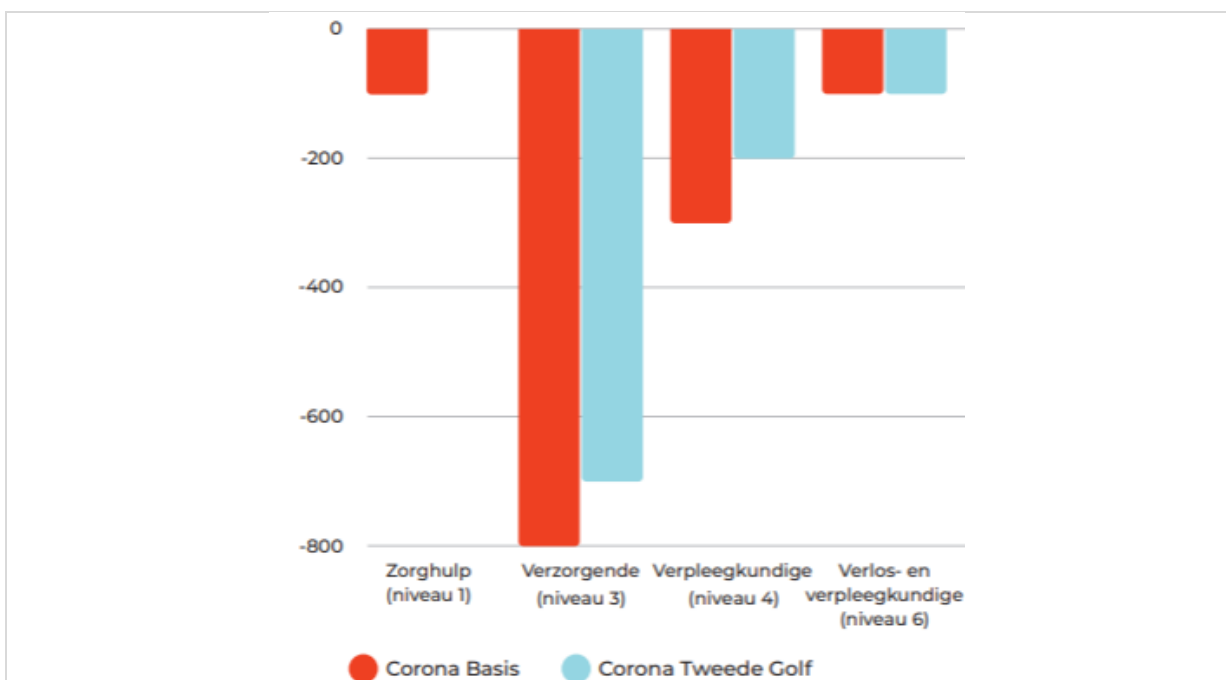

Figuur 30. Prognose Arbeidsmarkttekorten Zorg & Welzijn Zeeland 2030 - per sub-branche

Bron: Viazorg (2021)

Figuur 31 Verwachte arbeidsmarkttekorten voor Zeeland tegen 2030, per beroepsgroep

Bron: Viazorg (2021)

6.4. Pistes naar de toekomst

Op verschillende niveaus is men op zoek naar oplossingen voor de tekorten: vanuit het beleid worden pistes uitgewerkt, in de zorginstellingen en binnen onderzoeksinstituten doet men experimenten. Hieronder bespreken we kort enkele pistes die tijdens de interviews naar boven kwamen als mogelijke manieren om in te spelen op de krapte.

6.4.1 Nieuwe vormen van arbeidsorganisatie

Binnen thuis- en ouderenzorg kijkt men naar de mogelijkheden van innovatie arbeidsorganisatie. Een piste is het werken met multidisciplinaire zelfsturende teams (itv Viazorg). In de thuiszorg in België zijn er experimenten gaande die inzetten op meer flexibele uurroosters om het beroep aantrekkelijker te maken (Fonds Daniel Deconinck).

Om de knelpuntberoepen van verzorgende IG/zorgkundige en verpleegkundige te ontlasten wordt er gekeken naar mogelijkheden voor het inzetten van andere profielen om bepaalde taken over te nemen. In de residentiële zorg in Zeeland zet men op piekmomenten al helpenden (niveau 2) in. In een interview werd gezegd dat men verwacht dat dit nog zal toenemen (itv UWV). Binnen het nieuwe Vlaamse woonzorgdecreet van 2019 staat dat er niet per se een hoofdverpleegkundige de dienst moet aansturen, maar dat er bijvoorbeeld ook een ergotherapeut, of een psycholoog aangenomen kan worden. Dit kadert binnen het idee van de overstap van een meer klinische insteek van ouderenzorg, naar een insteek waar "wonen" centraler staat (itv Icuuro).

6.4.2 Technologie en digitale tools

Er zijn verschillende experimenten en onderzoeken gaande rond het inzetten van technologie en digitale tools. Voorbeelden die aan bod kwamen in de interviews zijn digitale brillen om als stagebegeleider de stagiair vanop afstand op te volgen, domotica die zaken kan opvolgen en melden (bv. wanneer een rusthuisbewoner opstaat) en robots die medicatie rondbrengen. Ook trachten zorginstellingen meer digitaal te werken (apps, tabblads), o.a. met het oog op efficiëntie.

6.4.3 Zorgvraag: Analyse en preventie

Zoals aangegeven, bestaat de sector zorg en welzijn bijna één vijfde van de arbeidsmarkt. Er is een bovengrens op de mogelijkheden om nog verder te groeien in werkgelegenheid aangezien dit ten koste gaat van andere sectoren. Daarom is een belangrijke piste te onderzoeken wat er kan gebeuren op vlak van de vraag naar zorg. In Zeeland is men bezig met een plan om de nood aan zorg beter te analyseren en van daaruit gericht te kunnen werken naar oplossingen (stuurgroep: Viazorg). Ook ziet men een belangrijke rol weggelegd voor een verhoogde inzet op preventie en het ondersteunen van mensen (o.a. ouderen) richting verhoogde zelfredzaamheid (itv Zorgambassadeur).

6.4.4 Een oplossing die er geen is: Project sourcing

Een evolutie die door de Vlaamse geïnterviewden werd aangekaart is project sourcing. Het betreft kantoren die verpleegkundigen aanwerven en hen uithuren aan zorginstellingen. De verpleegkundigen krijgen bij het kantoor betere voorwaarden en kunnen meer flexibel hun eigen werkuren kiezen. Voor zorginstellingen betekent deze vorm van tewerkstelling een hogere kost, wat het geen duurzame oplossing maakt voor de tekorten. Toch nemen ze deze mensen aan omdat ze met zo grote tekorten kampen. Deze evolutie wordt als problematisch ervaren (itv Icuuro, Zorgambassadeur).

7 / Conclusies

TAKE-AWAYS OVER DE STAAT VAN EN EVOLUTIES IN DE ARBEIDSMARKT

Er is een tekort aan zowel verpleegkundigen als zorgkundigen/verzorgenden IG in de drie provincies van Euregio Scheldemond. Deze uitdagingen zullen in de toekomst nog toenemen. Vergrijzing vergroot de druk op de zorg in de regio op twee manieren. Enerzijds zorgt het voor extra uitstroom, anderzijds zal de zorgvraag en bijgevolg de vraag naar personeel verder stijgen. De vergrijzing is geen tijdelijk fenomeen en zal de komende twee decennia blijven spelen.

In Vlaanderen is de huidige vraag naar verpleegkundigen (en het aantal openstaande vacatures) het grootst. Ook stijgt de vraag naar verpleegkundigen het snelst. De vervangingsvraag voor op pensioen gaande verpleegkundigen vormt een extra grote uitdaging nu en de komende jaren, wegens een erg verouderd werknemersbestand. Zeeland kent nu en in de toekomst een grotere krapte bij de Verzorgenden IG, vergeleken met (niet gespecialiseerde) Verpleegkundigen.

In Nederland is er sinds 2017 een toename in de tewerkstelling in de zorg, dankzij toegenomen financiering. Sindsdien is er ook sprake van een instroom die groter is dan de uitstroom voor de sector zorg en welzijn, een positieve evolutie. In Vlaanderen zette de stijgende trend in tewerkstelling van voor 2017 zich ook erna verder. Corona zorgde voor een tijdelijke terugval in de vraag naar zorg- en verpleegkundigen (NEC). Men maakte wel meer gebruik van flexibele contracten en/of het inzetten van andere profielen. De terugval was bovendien van beperkte duur, want het aantal openstaande vacatures nam weer sterk toe.

Het aantal studenten voor beide beroepen stijgt in Zeeland. In Vlaanderen was er voor verpleegkundigen een daling in het aantal studenten (en behaalde diploma's) na de hervorming van de bachelor, maar het aantal herstelt zich weer. Er zijn signalen dat de pandemie voor een positief imago zorgt van zorgopleidingen en leidt tot toegenomen instroom.

Er wordt in beide regio's ook ingezet op zij-instroom. Dit blijkt weldegelijk een mooie instroom op te leveren. Om in te spelen op de uitdagingen worden naast het stimuleren van instroom diverse pistes bewandeld zoals experimenten met andere manieren van werken, het inschakelen van andere profielen, meer inzetten op ouderen langer thuis houden en het verder specialiseren van ziekenhuizen. Ook kijkt men naar het gericht inspelen op zorgnoden en inzetten op preventie in de omslag naar een duurzame arbeidsmarkt voor de zorgsector.

GRENSOVERSCHRIJDENDE ARBEIDSMARKT: LEREN VAN ELKAAR

De geïnterviewden zijn het eens, zowel Vlaanderen als Nederland kampen momenteel met tekorten aan hetzelfde type van zorgpersoneel. Arbeidsmobiliteit over de grens zal niet het antwoord zijn dat de structurele problemen op kan lossen. Samenwerken over de grens kan wel een meerwaarde vormen om zo kennis en ervaring over mogelijke oplossingen te delen. Er is momenteel nog niet veel samenwerking gaande over de grens. Een uitzondering hierop is de samenwerking tussen Universiteit Gent en enkele Nederlandse ziekenhuizen in verband met opleidingen voor personeel. Aan beide zijden van de grens zijn diverse experimenten lopende op verschillende niveaus, waarover meer uitgewisseld kan worden. Ook kan er geleerd

worden van elkaars best practices.³⁵ Vanuit het beleid kan men een dergelijke uitwisseling faciliteren en stimuleren.

DATA ARBEIDSMARKT: NOOD AAN BETERE REGIE

Een analyse van arbeidsmarktdata is niet zo eenvoudig als op het eerste zicht lijkt. De gegevens zitten verspreid bij verschillende organisaties en bronnen en zijn nog te weinig op elkaar afgestemd. Ook ontbreekt vaak de nodige recente data die bovendien publiek beschikbaar is. Er zitten verder heel wat problemen verscholen achter de huidige beschikbare data, die interpretatie bemoeilijken.³⁶ Dit maakt het moeilijk om de data te integreren. Gegevens zijn nochtans nodig om beleid te inspireren en op te volgen. Het is dus belangrijk dat er centraal vanop een voldoende hoog niveau de regie genomen wordt over welke data gemonitord moet worden, volgens welke standaarden. Om te komen tot zulke standaarden en om deze toe te passen in de praktijk, is er ook capaciteit en know-how nodig bij organisaties bezig met arbeidsmarktbeleid, maar ook trainings- en opleidingsinstellingen, werkgevers en andere betrokken actoren. Verder is er nood aan het creëren en onderhouden van een centrale database die publiek raadpleegbaar is.

---

³⁵ Bv. [FluenZ coördinatiepunt stages in Zeeland](#)

³⁶ Ter illustratie: de vacatures via VDAB zijn de vacatures *gemeld* aan de VDAB. Er zijn diverse redenen waarom niet alle vacatures aan de VDAB gemeld worden, zoals wanneer men verwacht toch geen (gepaste) instroom via de kanalen van de VDAB te krijgen. Er is tot op heden nog geen inzicht in de rapportage graad voor specifieke beroepen/sectoren. We weten dus niet wat de foutenmarge is. Om een vollediger beeld te krijgen, kan men werken met webscraping van websites. Maar ook dan zullen er problemen zijn met niet gepubliceerde vacatures, andere jobnamen etc.

Bronnen

- ▶ Agentschap Zorg en Gezondheid. <https://www.zorg-en-gezondheid.be/dag-van-de-verzorgende-en-zorgkundige-iedereenzorgambassadeur>
- ▶ AZW-Statline. (2021). Arbeidsmarkt zorg en welzijn. <https://dashboards.cbs.nl/v3/AZWDashboard/>
- ▶ De Standaard. (2021) 'Nooit kozen meer jongeren voor studierichting in gezondheidszorg'. https://www.standaard.be/cnt/dmf20211111_93829155
- ▶ Domus Medica. (2019). 'Bijkomende taken voor zorgkundige' <https://www.domusmedica.be/actueel/bijkomende-taken-voor-zorgkundige>
- ▶ Federaal Planbureau. (2021). 'Bevolkingsvooruitzichten 2020-2070'. <https://www.plan.be/databases/data-35-nl-bevolkingsvooruitzichten+2017+2070->
- ▶ Fonds Daniel Deconinck. 'Intelligent digitaliseren, tevreden thuiszorgers'. <https://www.fondsdanieldeconinck.be/story/intelligent-digitaliseren-tevreden-thuiszorgers/>
- ▶ Ikgaveer.be. (2021). Departement WVG, Voor zorgprofessionals. <https://www.ikgaveer.be/voor-zorgprofessionals>
<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjojY2VjYmRjNGMtMmY2YS00WRILWJlNmUtZGUzN2E0YmUxYmI5IiwidCI6IjBjMDMzOGF2LTk1NjEtNGVlOC1iOGQ2LTRlODljYmQ1MjBhMCI6ImMiOj9>
- ▶ Open Vld, De Block <https://www.maggiedeblock.be/zorgkundige-mag-straks-meer-zorgen-toedienen-aan-de-patient/>
- ▶ Provincie Zeeland. (2019) Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose. (https://dataportaal.zeeland.nl/downloads/Demografie/Provinciale_bevolkings_en_huishoudenprognose2019.pdf)
- ▶ Statbel (a): <https://statbel.fgov.be/nl/themas/datalab/verzorgend-personeel>
- ▶ Statbel (b): 'Demografische vooruitzichten 2020-2070' statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/bevolkingsvooruitzichten
- ▶ Statistiek Vlaanderen (a). 'De vergrijzing zet zich verder' <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/de-vergrijzing-zet-zich-verder>
- ▶ Statistiek Vlaanderen (b). 'Vooruitzichten Bevolking'. <https://statistieken.vlaanderen.be/QvAJAXZfc/notoolbar.htm?document=SVR%2FSV-Demografie-ProjectiesBevolking-20180226.qvw&host=QVS%40cww100154&anonymous=true>
- ▶ Steunpunt Werk. (2020). Cijfers. https://www.steunpuntwerk.be/cijfers?field_collectie_tid=All&field_indicator_tid=522&items_per_page=50
- ▶ Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen. (2020). Kennis, Cijfers en onderzoek. <https://www.uvw.nl/overuw/kennis-cijfers-en-onderzoek/index.aspx>
- ▶ Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen. (2020). Factsheet arbeidsmarkt. <https://www.uvw.nl/overuw/Images/factsheet-arbeidsmarkt-zorg-maart2020.pdf>
- ▶ Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen. (2021). Barometer Arbeidsmarkt zorg. https://www.werk.nl/imagesdxa/zorg_barometer_maart_2021_tcm95-427014.pdf
- ▶ UWV, persoonlijk ontvangen informatie per mail
- ▶ UWV. (2021). 'Nog altijd personeelstekorten in de zorg'. <https://www.uvw.nl/overuw/pers/nieuwsberichten/2021/nog-altijd-personeelstekorten-in-de-zorg.aspx>
- ▶ UWV Arbeidsmarktinformatie en -advies. (2021) 'Barometer Arbeidsmarkt Zorg' https://www.werk.nl/imagesdxa/zorg_barometer_maart_2021_tcm95-427014.pdf
- ▶ VDAB. (2021) Arvastat: https://arvastat.vdab.be/arvastat_arbeidsmarkt.html en https://arvastat.vdab.be/arvastat_detailtabellen_vacatures.html -
- ▶ VDAB, Beroepen in cijfers. <https://www.vdab.be/trendsdoc/beroepen/index.html>
- ▶ Viazorg (2021) 'Arbeidsmarkt in beeld Zorg & Welzijn, regio Zeeland'. <https://etil.blob.core.windows.net/media/factsheets-arbeidsmarkt-zorg-en-welzijn-zeeland-2021-def-3.pdf>
- ▶ Verso. 'Prognose.' <https://verso-net.be/cijfers/arbeidsmarkt/arbeidsmarkt>
- ▶ Voka Health Community. (2021). Radicaal hertekenen van zorgberoepen: Pistes om personeelstekort in welzijn & zorg op te lossen
- ▶ Viazorg. (2021). Vacatures. <https://viazorg.arbeidsmarktbeeld.nl/viazorg-dashboard/?sectionId=3271> (data van CBS AZW)

Bijlagen

Spanningsindicator

Arbeidsmarktknelpunten worden bepaald door de verhouding tussen vraag en personeelsaanbod. Spanningsindicator kijkt naar de verhouding tussen werkzoekenden en vacatures. Deze kan berekend worden voor een hele arbeidsmarkt, maar ook per beroep. Zeker de indicator per beroep kent belangrijke tekortkomingen, maar kan (met de nodige omzichtigheid) gebruikt worden om algemene tendensen te bekijken. Hieronder bespreken we kort deze indicator voor de focusberoepen in Vlaanderen en Nederland.

VLAANDEREN

De spanningsindicator in Vlaanderen geeft de verhouding weer tussen hoeveel geregistreerde werkzoekenden zonder werk in bemiddeling er zijn per beroep en het aantal vacatures voor dat beroep. Hoe lager de spanningsindicator, des te minder werkzoekenden per vacature en des te meer sprake er is van krapte. Maar: "uit het getal alleen kunnen nauwelijks conclusies getrokken worden", aldus VDAB. Ter interpretatie wordt het best vergeleken met de mediaan in Vlaanderen, die is 9.17.

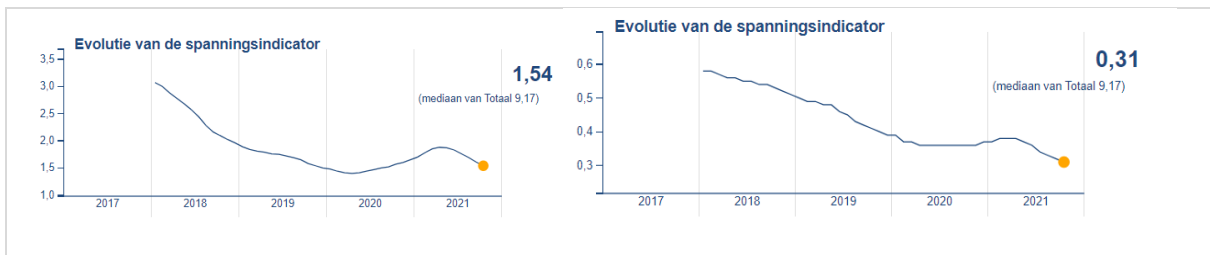
Onderstaande cijfers sluiten aan bij de conclusie dat er een grote krapte is voor beide beroepen, maar dat er een grotere spanning is voor verpleegkundigen dan voor zorgkundigen in Oost- en West-Vlaanderen. Wat de evolutie betreft, was er een kleine afname van krapte tijdens het begin van 2021, waarna deze terug toenam.

Spanningsindicator Oktober 2021

	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen
Zorgkundige	1.87	0.74
Verpleegkundige	0.32	0.20

Figuur 32. Evolutie Spanningsindicator Zorgkundige (links) en Verpleegkundige (rechts) in Vlaanderen

Bron: VDAB, beroepen in cijfers

ZEELAND

De spanningsindicator in Zeeland geeft het verwachte aantal vacatures per 100 werkzoekenden weer. Hieronder wordt voor de verzorgenden en de verpleegkundigen (in totaal) de spanningsindicator weergegeven. Bij een waarde van 100 of meer stelt men dat het tekort 'zeer krap' is, wat het gevoel is voor de twee focusberoepen.

We zien dat de voorspelde krapte groter is voor verzorgenden dan voor verpleegkundigen.

Spanningsindicator voor verzorgenden en de verpleegkundigen in Zeeland, tegen 2030

Beroepsgroep	Niveau	Corona Basis	Corona Tweede Golf
Verzorgende	3	905 zeer krap	749 zeer krap
Verpleegkundige	4	500 zeer krap	341 zeer krap

Bron: Viazorg. (2021).

